Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

NR. 33 (312) LONDONAS 1953 RUGPIUTIS 20 VII METAI

PRANESIMAS APIE MINISTERIO B. K. BALUCIO SVEIKATA

MIELI TAUTIEČIAI,

Džiaugiuosi, galėdamas šiandien Jums pranešti geresnių žinių apie J. E. p. Ministerio Balučio sveikatą, būtent:

Rugpiūčio 17 d. įvykęs gydytojų konsiliumas konstatavo kad p. Ministerio sveikata daro gerą pažangą: širdies pulsas ir kraujo spaudimas normaliėja ir bendri širdies atsigavimo darbai vyksta pagerinamai. Tokią pat pažangą patvirtina ir naujai padaryta jo širdies kardiograma.

Šia proga Ministerio Balučio ir savo vardu dėkoju visiems vienokiu ar kitokiu būdu pareiškusiems savo simpatijas, užjautimą bei sveikatos linkėjimus.

V. Balickas
Pasiuntinybės Patarėjas
Pavaduojąs Ministerį.

„SOSTINĖ KUR NORS TARP JONISKIO IR LIELVIRCAVO"

Vienas didžiausių latvių laikraščių *„Laiks"* Nijūjorke įdėjo straipsnį „Sostinė kur nors tarp Joniškio ir Lielvircavo". Straipsnis atpasakoja lietuvių ir estų politikų ir visuomenininkų pažiūras Baltijos valstybių federacijos klausimu. Iš lietuvių pusės išreikštas abejojimas ,ar visų trijų Baltijos tautų federacija esanti galima, nes estai orientuojasi į savo brolių tautą — suomius. Todėl reikėtų jau dabar svarstyti ir kitą versiją — tiktai Lietuvos ir Latvijos federaciją. Tuo atveju iškyla bendros sostinės klausimas. Vienas žurnalistas pasisakęs, kad reikėtų pagal JAV (ir Australijos, red.) pavyzdį įsteigti naują sostinę kur nors Lietuvos ir Latvijos pasieny.

Ryšium su minėtomis diskusijomis atsiminkime dar tėvynėj LLV aktyviųjų veikėjų iškeltas nuomones ir samanymus lietuvių ir latvių bendros sostinės klausimu.

Suvienyta Lietuva ir Latvija būtų ne tarptautinė, bet tautinė valstybė, nes lietuviai ir latviai yra brolių tautos su bendra istorija ir bendrais tautinės kultūros pagrindais. Suvienyta valstybė sustiprintų mūsų sąmonę ir tautines pajėgas. Mūsų dienų Jugoslavija, kurioj suvienytos trys giminingos slavų tautos, gali būti tam pavyzdžiu. Suvienytai Aistijai turėtumėm, žinoma, ieškoti ir bendrą sostinę. Nėra abejonės, kad statyti visai naują sostinę tuščioj vietoj „tarp Joniškio ir Lielvircavo" ir tuo pačiu pertvarkyti visą istorijos bėgy išaugusį kelių nebūtų racionalų. Sostinė turi būti parinkta viename iš jau esamų bendrai sienai artimiausių centrų. Sienai artimiausi miestai yra Klaipėda ir Liepojus, Šiauliai ir Mintauja, mažesni centrai Mažeikai, Bauskė, Biržai. Daugavpilį praleidžiam, nes jis yra per arti rytų sienos. Svarstant kiekvieną iš minėtų miestų atskirai, visu pirma mūsų dėmesį atkreipia Šiauliai dėl sekančių svarbių priežasčių: 1) Šiauliai yra pačiame pusiaukely ant susisiekimo ašies Vilnius-Kaunas — Šiauliai-Mintauja-Ryga. 2) Šiauliai yra didžiausias geležinkelių mazgas visoj Baltijos valstybių teritorijoj. Šiaulius kerta sekančios tarptautinio susisiekimo magistralės: a) Berlynas Šiauliai-Ryga-Talinas-Helsinkis, b) Varšuva-Kaunas-Šiauliai-Ryga-Talinas-Helsinki, c) Berlynas-Šiauliai-Ryga-Petrapilis, d) Berlynas Šiauliai-Ryga-Maskva. Iš Šiaulių kaip centro lengvai pertvarkyti visas krašto geležinkelių susisiekimo linijas. Šiauliai guli ne tiktai ant Vilniaus-Rygos ašies, bet ir ant Klaipėdos-Daugavpilio ašies. Jei sujungiama Biržus su Krustpiliu ir Mažeikius su Skrunda ir toliau su Kuldyga, gaišma nutiesti dar sekančias vidaus tolimo susisiekimo linijas: Šiauliai-Ventspilis, Šiauliai-Gulbenė, Šiauliai-Abrenė, Šiauliai-Zilupė. Iš Šiaulių kaip centro galimas vidaus geležinkelių susisiekimas 18 kryptimis. 3) Šiauliai yra artimiausias miestas bendros Lietuvos ir Latvijos erdvės viduriui (Penevėžy). 4) Šiauliams tapus bendra sostine, visos Lietuvos gravitacijos centras pasistūmėtų šiaurės kryptimi, arčiau Latvijos sienos. Dėl istorinių priežasčių dabar Vilnius ir Kaunas yra dukart toliau nuo Latvijos sienos kaip Ryga nuo Lietuvos sienos. Dabar Lietuva ir Latvija geopolitiniai „nukreipė viena kitai nugaras" ir keliai gravituoja tiesiog priešingomis kryptimis. Šiauliams tapus didmiesčiu, ši padėtis pasikeistų. 5) Iš aisčių vienybės idėjos išplaukia pageidavimas bendrą sostinę pastatyti stačiai Žemaitijoj. Žemaičiai kuo ilgiausiai gynė tautinę dvasią. Ir geografiniai žemaičiai buvo senųjų aisčių genčių vidury. Arti Šiaulių gal ir įvyko garsios Saulės kautynės, kur žemaičiai ir zemgallai nugalėjo kryžiuočius.

Šiauliai būtų bendroji sostinė. Vilnius liktų ir toliau Lietuvos sostinė, ir Ryga — Latvijos sostinė. Vilniui kaip aisčių tautos istorinės praeities simboliui, kaip 600 metų sostinei su žymiais istorijos ir meno paminklais ir su ypatingai gražiomis apylinkėmis būtų ir toliau skiriamos ypatingos reprezentacijos funkcijos. Mintaujos dar karta atstatomoji pilis (didžiausias pastatas Baltijos valstybėse) galėtų būti įrengta kaip Aistijos prezidento vasaros rezidencija. Rygos kaip visos Aistijos didžiausio, plačiausio ir geografinės padėties atžvilgiu reprezentatyviausio miesto reikšmė bendroj valstybėj irgi padidėtų, nes jo užnugaris būtų platesnis.

Šiaulių miestas savo dabartinėj padėty, žinoma, sostinės uždaviniams nepritaikytas. Jis visai pertvarkytinas, statant bendros valdžios ir kultūros įstaigas. Įrengiami platūs bulvarai ir aikštės, statomi lietuvių ir latvių valstybininkų ir kultūrininkų paminklai. Reprezentatyviai pertvarkoma visa apylinkė ligi Rekyvos ežero ir Ventos slėno.

Jei susijungtų visos trys Baltijos valstybės, tada naturaliausias centras taptų Ryga, bet dar galėtų atsitikti, kad prie Baltijos valstybių grupės ryšium su politinių įvykių raida prisidėtų dar Rytprūsiai. Tuo atveju ypatingai iškiltų Klaipėdos reikšmė. Gerai, kai visos galimybės savo laiku yra suprojektuotos ir išdiskutuotos.

„A i s t i j a"

ATSTOVAS CHARLES J. KERSTEN

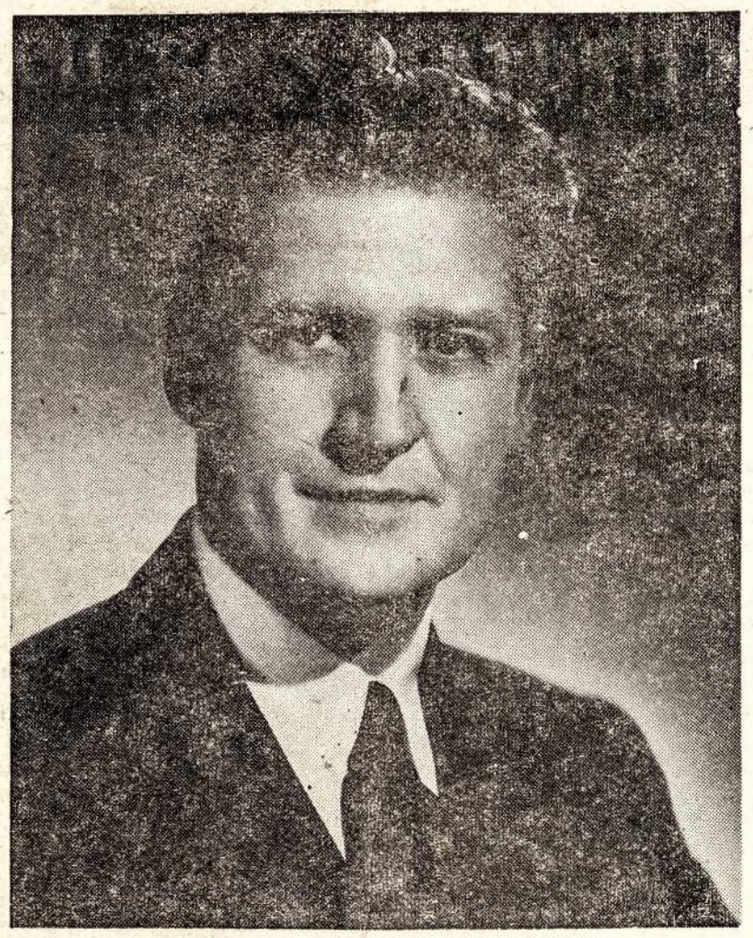

Atstovas Charles J. Kersten iš Milwaukee, Wis., kuris, liepos mėn. 27 d. Atstovų Rūmams vienbalsiai priėmus Rezoliuciją 346, pirmininko kongr. Joseph W. Martin, jis buvo paskirtas pagal šią rezoliuciją sudarytos Pabaltijo pavergimo investigacijos komisijos pirmininku. Amerikos Lietuvių Tarybos prašomas, jis minėtą rezoliuciją paruošė, Atstovų Rūmams įteikė ir energingai už jos priėmimą kovojo.

Gimė 1902 m. Chicagoje. Baigęs Marquette universiteto Teisės skyrių Milwaukee, Wis. Nuo 1928 m. užsiėmė advokato praktika. 1937-43 m. laikotarpyje pirmasis Milwaukee County prokuroro pavaduotojas. Ištisus metus (1925-26) praleido studijinėse kelionėse Europoje ir Artimuose Rytuose. Vedęs ir augina dukterį ir 4 sūnus. Pirmą kartą išrinktas į 80-jį Kongresą 1946 m. Šiame, 83-me, Kongrese jis yra Švietimo ir Darbo komiteto narys.

Atstovo Kersten vardas labai išpopuliarėjo, kai 1951 m. JAV Kongresas vienbalsiai priėmė jo pateiktą Amendment to Mutual Security Act, kuriuo rezistenciniam judėjimui už Geležinės Uždangos buvo paskirta 100 milijonų dolerių. Nuoširdus pavergtų tautų užtarėjas, komunizmo priešas ir dabartinės Amerikos vyriausybės laisvinimo politikos šalininkas, kongresmanas Kersten yra autorius kelių sumanymų Kongrese, siekiančių sustiprinti kovą prieš komunizmo subversiją ir propagandą.

Jis lydėjo Amerikos Lietuvių Tarybos delegaciją į Baltuosius Rūmus kovo mėn. 26 d. Su juo ALT Vykdomasis Komitetas ir ypačiai Informacijos Centras palaikė nuolatinį kontaktą po to, kai jis apsiėmė ALT sumanymą pateikti Kongresui. Ne tik jo, bet ir jo šeimos narių, ypačiai ponios Kersten, asmenyse lietuviai rado labai nuoširdžius draugus.

ZINIA APIE KERSTENO REZOLIUCIJA PASKLIDO PO VISA PASAULI

Ryšium su JAV atstovų rūmų priimta atst. Kersteno rezoliucija, pagal kurią sudaroma speciali komisija Lietuvos, Latvijos ir Estijos prie verstiniam įjungimui į Sovietų Sąjungą ištirti, įdomu pacituoti, ką pasakė patsai atst. *Kerstenas*, įteigdamas šią mums lietuviams ir visiems pabaltiečiams istorinės reikšmės rezoliuciją.

Kaip išspausdinta oficialiame JAV kongreso leidinyje *„Congressional Record"*, atst. Kerstenas, tarp kitko pareiškė:

„Prezidentas yra pareiškęs, kad apsisprendimo teisės pavergtoms tautoms grąžinimas yra būtina tikrosios pasaulinės taikos sąlyga. Jungtinės Valstybės niekada nesutiko su nepriklausomos Lietuvos, Latvijos ir Estijos prievarta į SSSR įjungimą. Mes tepalaikome diplomatinius santykius su laisvomis Pabaltijo valstybių vyriausybėmis, nors jų tėvynės buvo komunistų konspiracijos prarytos. Mes negalime prileisti, kad šis tarptautinis kriminalas būtų susmulkintas ar užmirštas, ir jokiu būdu tol, kol aukos — tautos tebėra pavergtos. Tikras įvertinimas faktų ,ryšium su komunistų Pabaltijo tautų subversija, yra būtinas betkokios programos pradžioje pagelbėti Pabaltijo žmonėms visomis taikos priemonėmis atgauti savo laisvę. Tuo reikalu šiandien aš įteikiau rezoliuciją, kuria siekiama sudaryti rinktinę Kongreso komisiją, kuri ištirtų apgaulingus rinkimus bei prievarta Pabaltijo tautų į SSSR įjungimą..."

Žinia apie tai, kad Amerikos parlamentas nutarė ištirti priverstinį Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimą į Sovietų Sąjungą, JAV užsienio informacijos buvo perduota į visą pasaulį įvairiomis kalbomis. Be to, ją paskleidė ir šiaip telegramų agentūros, radiofonai ir spauda. Ši gera naujiena buvo perduota ir į pavergtąją Lietuvą „Amerikos Balso" lietuvių ir kitomis kalbomis, bei Romos ir Vatikano radiofonų lietuviškųjų transliacijų programose.

NAUJAS MIKROSKOPAS

Palo Alto universitetas pasigamino naują mikroskopą, kuriuo galima padidinti daiktus dešimt kartų daugiau, negu bet kuriuo iki šiol žinomu mikroskopu. Naujoju mikroskopu galima stebėti atomo konstrukciją. Jis atskiria dalis atomo branduolyje, atitolusias nuo viena kitos per vieną 20 miliardinę colio dalį.

Naudodamasis naujuoju mikroskopu universitetas jau nustatė keletą stebinančių faktų atomo sudėtyje. Iki šiol buvo manoma, kad atomo branduolys yra kieta masė, bet mikroskopas parodė, kad ji yra korėta. Tačiau lyginant su vandeniu tas korėtumas yra toks tankus, kad atomo branduolio tankumo vandens lašas svertų 2.000.000 tonų.

SAUKIAMASIS PRANCUZIJOS PARLAMENTAS

JAU 15 MILIONŲ SVARŲ NUOSTOLIŲ

Prasidėję prieš dvi savaites Prancūzijoje straikai nesiliaujà. Krašto ūkinis gyvenimas sustojęs, o vyriausybė negalinti straikuojančių masių darbininkijos priverstį grįžti prie darbo. Dėl susisiekimo darbininkų straiko, visas Prancūzijos gyvenimas panašus yra į apgulties stovį. Tik dėka nedidelio darbininkų skaičiaus, neprisidėjusio prie straiko, šiaip taip veikia elektros jėgainės ir dujų įmonės. Veikia šiuo metu jau ir telefono stotys, tačiau, nežiūrint pastangų, pašto ryšio dar nepavyksta atstatyti.

Sustojus transportui, sunkioji krašto pramonė negauna žaliavų. Anglies kasyklos, geležies pramonė, didieji fabrikai — priversti sustoti, vieni negaudami žaliavų, kiti negalėdami išvežti prauoštų gaminių.

Šios savaitės pirmadienį premjeras Laniel karštai žodžiais kreipėsi į prancūzus, ragindamas grįžti prie darbo, perspėdamas, kad krašto vyriausybė nesitarsianti su profsąjungų atstovais, kurių nariai negrįš prie darbo. Po premjero kalbos sąjungų pirmininkai raginą savo narius tęsti straiką.

Paryžiuje pradėjo veikti požėmio traukiniai, tačiau labai nereguliariai, tesustodami tik kas ketvirtoje stotyje. Iki šole Prancūzija straikas atnešęs 15 milionų svarų nuostolių. Trečiadienį Paryžiuje pasklidę gandai, kad miestan atsiųsta tankų daliniai. Prancūzų parlamentas susirinksiąs nepaprastam posėdžiui aptarti susidariusią sunkią kraštui būklę.

JTO GENERALINIS SUSIRINKIMAS

New Yorke prasidėjo JTO posėdžiai. Politinis JTO Komitetas atmetė sovietų Rusijos pasiūlymą — kviesti komunistinę Kiniją ir šiaurės Korėją politinėn konferencijon, sprendžiant Korėjos bylą. Prieš šiaurn. Korėjos pakvietimą balsavo 34 valstybių atstovai, už pakvietimą 18; 7 atstovai susilaikė nuo sprendimo. Panašus skaičius balsavusiųjų teko ir komunistin. Kinijai: už jos pakvietimą balsavo 14 atstovų, o prieš 34.

Višinskis, nežiūrint balsų persvaros, pareiškė, kad šioje sesijoje jis su silaikąs nuo klausimo, liečiančio komunistinės Kinijos priėmimą į JT, tačiau artimiausiame posėdyje jis vėl įneš pasiūlymą. Kas liečia Korėją, Višinskis siūlė, kad politinėje konferencijoje dalyvautų: Sovietų Rusija, JAV, D. Britanija, Prancūzija, komunistinė Kinija, Indija, Lenkija, Švedija, Burma, šiaurinė ir pietinė Korėja.

JAV atstovas Cabot Lodge pasipriešino Višinskio pasiūlymui, pareikšdamas, kad politinis JTO komitetas turįs nustatyti JTO delegacijos sudėtį ir nesą jokio reikalo kviesti diskusijoms priešingos pusės atstovus.

MR. ATTLEE VIESI JUGOSLAVIJOJE

Britų opozicijos pirminnikas Attlee vasaroja Juoguslavijoje, kaip Tito svetys. Spaudos konferencijoje jis pareiškė laikraštininkams, kad Jugoslavijoje yra asmens ir tikėjimo laisvė, tačiau visiška demokratija bus čia tik tada, kai šiame krašte galės būti ir opozicinės partijos. Vienos partijos režimas — sako Attlee, sumažina galimybes arčiau bendradarbiauti Juoguslavijai su Vakarų valstybėmis.

Toje pat spaudos konferencijoje Attlee pasisakė ir apie tarptautinę padėtį, pastebėdamas, kad komunistinė Kinija turėtų būti priimta į JT, kadangi tikrumoje Kiniją valdo komunistai, o ne Čang Kai Šekas. Kai vienas laikraštininkų paklausė Attlee, ar jis, remdamasis tuo pačiu motyvu nieko prieš neturėtų už priėmimą Ispanijos į JT, Attlee atsakė, kad tai jam sudarytų nemalonumą. Attlee nuomone Ispanija nuoširdžiai neparemtų tų principų, kuriais remiasi JT, tuo tarpu komunistinė Kinija yra pasiruošusi tuos principus priimti. Pabaigoje Attlee pridūrė, kad jis nelaikąs komunistinės Kinijos Sovietų Rusijos satelitiniu kraštu.

7 DIENOS

Londonas. 1949 m. Vengrijoje komunistai sulaikė britų pramonininką Edgar Sanders. Apkaltino jį už „šnipinėjimą" ir nuteisė 13 metų. Sanderso žmona per 40 mėnesių darė įvairias pastangas išgelbti vyrą, tačiau jai tai pavykę tik dabar, kai jos prašymas buvoė persiųstas per komunistų ambasadorių Londone Vengrijon. Britų vyriausybė nuo 1949 m., ryšium su Sanderso suėmimu, buvo uždrauduši bet kurias preeks įsileisti iš komunistinės Vengrijos į D. Britaniją.

* * *

Atenai. Baisusis žemės drebėjimas, ištikęs tris Graikijos salas, paliko 200.000 žmonių be pastogės. Griuvesiuose žuvo 600 asmenų ir virš 10.000 yra sužeistų. Kelias dienas siautėjęs gaisras Zantės saloje sunaikino vertingą biblioteką, kurio je buvo senovės raštų rankraščiai.

* * *

Roma. Buvęs finansų ministeris Giuseppe Pella sudarė naująją Italijos vyriausybę. Romoje manoma, kad po trijų mėnesių Italijoje įvyks nuji rinkimai.

* * *

Kiel. Friedrichsdorfe nuo didelių karščių sprogo amunicijos sandeliai, kuriuose buvo sukrauta sprogstamoji medžiaga, pasilikusi nuo praėjusio karo. Nuo sprogimo nukentėjo daug pastatų.

* * *

Hongkongas. Komunistinės Kinijos diktatorius Mao Tse nepasirodė sukakties iškilmėse, kurios buvo švenčiamos Pekine, ryšium su 8 m. išsilaisvinimo nuo japonų. Sakoma kad jis yra rimtai susirgęs.

* * *

Londonas. Vietoje pasitraukusio Alvary Gascoigne, britų ambasadoriaus Maskvoje, rugsėjo mėn. į Maskvą išvyks naujai paskirtas ambasadorius William Hayter. Iš Maskvos grįžęs ambasadorius Gascoigne Foreign Office padaręs pranešimą apie padėtį Sovietų Rusijoje ir apie paskutiniąją Kremliaus notą, liečiančią Vokietijos klausimą.

* * *

Per pirmąsiais tris savaites vakarinime Berlyne rytų Vokietijos gyventojams buvo išdalinti 2 mil. šeši šimtai tūkstančių maisto pakietėlių. Jais buvo sušelpta vienas milionas badaujančių vokiečių. Vakarų Vokietijos pareigūnai kaltina rusus dėl maisto nedateklių rytinėje Vokietijoje. Nuo liepos mėnesio neramumų Berlyne tūkstančiai vokiečių pabėgo į vakrų Berlyną. Jų vaikams vakarų Vokietijos vyriausybė suteikia nemokamas atostogas vakarų Vokietijoje.

* * *

Wašingtonas. JAV susitarė su tautinė Kinijos vyriausybe, kad Formozos vyriausybė nepradėsianti jokių didesnio masto komunistinės Kinijos puolimų, negavusi tuo reikalu sutikimo iš JAV vyriausybės.

* * *

Amb. Lodge kalbėdamasis su spaudos atstovais pareiškė, kad yra neginčijamas faktas jog Sovietų sąjungoje veikia priverčiamų darbų stovyklos. Jis stengsis šį klausimą įtraukti į JTO pilnumos susirinkimo darbotvarkę.

* * *

Berlynas. Iš Lenkijos į vakarų Berlyną atbėgo 13 metų berniukas. Berniuko pavardė kol kas neskelbiama. Iš Stetino jis atkeliavo pesčias. Sovietinėje Vokietijos zonoje jam pagelbėjęs pabėgti vokietis — ūkininkas.

„PUOLĖ" LONDONĄ.

Pereitą sekmadienį britų sostinę „puolė priešas", bandydamas prasiveržti su bombonešiais pro naikintuvų gynybą iki Londono. Oro pratimai trūko 45 valandas. „Priešo" lėktuvai, pakilę kontinente, nuolat puolė britų miestus. Pratimų metu atlikta 5.000 skridimų. Oro pajėgų vadovybė tvirtinanti, kad nors gynyba puikiai išlaikiusi „priešo" lėktuvų atakas, tačiau vienam kitam sprausminiam bombonešiui pavykę prasiveržti pro gynybos tinklą.

BRANGŪS TAUTIEČIAI!

Paskutinė Vydūno valia buvo ilsėtis tėvų žemėje, kurią jis taip mylėjo ir kuriai skyrė pačius gražiuosius savo kūrybinės dvasios žiedus. Tačiau, kol Lietuvių tauta galės jį palaidoti išlaisvintoj tėvynėj, jis turi laikinai ilsėtis savo dabartiniame kape Detmolde.

Mes, žemiau pasirašiusieji, būdami tikri, kad tremtiniai ir užsienio lietuviai norės pagerbti šio Didžiojo Lietuvio atminti, esame pasiryžę pastatyti jam Vokietijoje tinkamą antkapį ir išleisti jo parinktus raštus. Todėl kreipiamės šiuo atsišaukimu į visus tautiečius, kuriems yra brangus Vydūnas ir jo atminimas, kviesdami prisidėti prie jo kapo pagražinimo ir raštų išleidimo kukliu - kiekvieno pagal išgales - įnašu.

Aukotojai bus skelbiami spaudoje.

B. Babrauskas **M. Krupavičius**
S. Lozoraitis **V. Sidrikauskas**
E. Simonaitis **L. Šimutis**
K. Žalkauskas

Pastaba: D. Britanijos lietuviai prašomi aukas siųsti DBLS-gai šiuo adresu: Lithuanian Association in Gt. Britain, Lithuanian House, 43, Holland Park, London, W. 11, nurodant kokiam reikalui aukojama. Kirur Europoje lietuviai aukas siunčia arba Krašto Valdybai arba tiesiog: Staedtische Sparkasse, Detmold, Konto Nr. 8339.

DBLS Centro Valdyba.

J. LŪŽA

„TAVO MALDOS NUOSIRDZIOS...“

(*Kun. prof. St. Ylos Mažojo Maldyno „SVEIKA MARIJA“ pasirodymo proga*).

Kartą vietos anglų laikrašty skaičiau tokį atsitikimą: Vienas berniukas labai nenoriai eidavo vakare miegoti. Paskirtą valandą motina jį pasišaukdavo, liepdavo rengtis, sukalbėti vakarinę maldą ir migti. Vieną vakarą berniukas buvo kažkur dingęs. Po ilgo jieškojimo, didžiausiam motinos nustebimui, jis buvo rastas savo lovoj... Motinos paklaustas apie vakarinę maldą, berniukas atsakė: „Aš jau pasimeldžiau. Bet šį vakarą aš padainavau Dievuliui dainą apie meškiuką. Man rodosi, Jam jau labai nusibodo (fed up) vis ta pati vakarinė malda“...

Ne kartą ir mes esame jutę, kad senųjų maldaknygių (kurių tremty beveik ir nebėra) maldos mums „nusibodo“. Jos atrodo monotoniškos, kartais perdaug asketiškos, atitrūkusios nuo kasdienybės ir todėl lietuviškai dvasiai svetimos.

Šitą dalyką, matyti, gerai jautė ir mūsų visuomenei gerai žinomas kun. prof. St. Yla, dar tremties metu paruošdamas, sakyčiau tikrai lietuvišką maldaknygę „Apsaugok Aukščiausias“. O štai šiais metais Amerikoj pasirodė to paties autoriaus žymiai didesnis darbas — „Sveika Marija“.

Apie kun. prof. St. Ylos lietuviškas maldas žinomas mūsų literatas ir kritikas prof. Sruoga, būdamas koncentracijos stovykloje, yra šitaip išsireiškęs: „Tavo maldos nuoširdžios, paprastos, artimos poezijai. Sveikinu! Jei tokios maldos būtų mūsų bažnyčiose, aš mielai į jas eičiau!“ (St. Yla „Žmonės ir žvėrys“ psl. 220). Yra žinoma, kad B. Sruoga nebuvo labai greitas nei maldai, nei pagyrimui. Todėl jo vertinimas, iškeliant maldos paprastumą, nuoširdumą ir poetiškumą yra ypačiai įsidėmėtinas. Šios trys savybės vyrauja ir naujai išleistame maldyne.

Mažasis maldynas „Sveika Marija“ turi naują ir įdomų suskirstymą, prasidedantį dienine ir pasibaigiantį žmonijos malda. Jame be įprastinų maldų, randame metines (savaičių mėnesių...), asmenines (jaunuolio, sportininko, ūkininko, gydytojo, menininko ir t.t.), šeimynines, mokyklines, organizacines, parapines, tėvynės ir žmonijos maldas. Visos šios maldos yra rinktinės, perpintos poezija, dvelkiančios paprastumu ir nuoširdumu. Beveik kiekvieną maldą seka poezijos posmas, kuris, anot krikščioniškų mintytojų, yra geriausia priemonė žmogaus sielai nuteikti ir ją atskleisti amžinojo Gėrio rasai — maldai.

Labiausiai brangintinos ir artimos, atrodo, yra tos maldos ir posmai, kur autorius savais paprastais nuoširdžiais žodžiais, be jokio tarpininko lietuvio lūpomis kreipiasi į Augščiausią, norėdamas Jam pasiguosti paprašyti, pasikalbėti vien tik mums lietuviams ir tremtiniams rūpimais klausimais. Pav. Velykų maldoj sakoma: „O, leisk, su prisikėlusiu Tavim sugrįžti į prisikėlusią tėvynę, apeiti tris kartus bažnyčią, įsupti varpą ir giedoti su miškais ir vandenim, su jūra ir kalnais, su miestais ir kaimais tau aleliuja“ Ir nepajunti, kai keldamas pavargusią širdį į dangų, savo vaizduotėj atsirandi tėviškės laukuose, gimtąjame namely ar klevais apaugusiam šventoriuje, kuriame, Devintinių procesijai išsiskleidus, lūpom ir širdimi tari — „Tegu tau girios ir miškai ošia, laukai pražydę tegu tau šypsos ir paukščių chorai tegu tau čiulba“...

Lietuvis ūkininkas, prašydamas palaimos savo laukams ir nuolankiai tardamas — „tebūnie įvykdyta tavo valia mano sodyboj ir visoje žemėje“, savo maldą užbaigia:

„Į dirvą nuo veido man prakaitas —
Aš žemę vagoju liūliuoti javams.
O lūpos palaimos Augščiausiąjį prašo
Ir gieda jos himną Karaliui savam.“

Labiausiai širdį pagaunančios yra Tėvynės maldos, kur kiekviename žody, kiekvienoj eilutėj išsiilgusi lietuvio tremtinio siela šaukia: „Prie savo arklo leisk sugrįžt artojui, prie savo paliktų raštų šviesos skleidėjui, prie apleistų altorių tavo kunigams!“ Visus šiuos prašymus vaini kuoja malda Už kovotojus tėvynėj, kurie ... „išėjo gintį šventos tavo teisės“ ir „...budi kas naktį kaip tavo žvaigždės mūsų tėviškės padangėj“.

Į savo maldyną kun. prof. St. Yla yra sudėjęs ne tik savo kūrybą, bet taip pat jis panaudojo, ką geriausio rasdamas, iš kitų autorių. Iš viso yra nurodyta panaudoti 64 autoriai ar šaltiniai.

Būtų neteisinga sakyti, kad visa paties maldyno autoriaus sukurta medžiaga yra perdėm epochinė — tremties metui pritaikyta arba tautinė, vien tik lietuviams tesuprantama. Kai kurios maldos, pav., „Kryžiaus Kelias“, tiek savo religine išraiška, tiek stiliumi yra tikri maldos šedevrai. Jie tiktų į bet kurios tautos geriausiųjų maldų maldyną.

Baigiant norisi išreikšti padėką autoriui už tokio vertingo maldyno parengimą ir palinkėti, kad jis kiek galima plačiau paplistų lietuvių išeivių tarpe.

* * *

„Sveika Marija“ — Mažasis maldynas parengė kun. Stasys Yla. Kalbinė pagalba prof. Antano Skardžiaus. Piešiniai dail. Telesforo Valiaus. Išleidimas ir spauda Nek. Pr. Seserų. Putnam, Connecticut, 1953. Anglijoje galima užsisakyti pas Dainorą Daunoraitę.

A. GIEDRIUS

DAUSŲ SVETYS

PASAKECIA

Į vieną
kiemą
suėjo paukščiai pažiūrėti retenybės.
O buvo jų daugybės:
būriai naminių,
laukinių ir girinių.
Vieni po kiemą vaikštinėjo,
kiti sutūpę ant tvorų tupėjo,
treti sulėkę į medžius
žiūrėjo, kas čia bus.
Suėjo ir visokių gyvulių
ir susistojo iš šalių.
Ir jie panoro svečio pamatyti
ir savo žodį pasakyti.
O svečio laukė ne betkokio — iš dausų,
bene tiktai paties kilniausio iš visų!
Visi tik pašnabždom kalbėjo
ir dairėsi, žiūrėjo,
kada išeis tas laukiamasis.
Ir štai — o, Viešpatie gerasis! —
išeina jau stebuklų paukštis!
Ai, ai! Ar dar stovėt, ar bėgti?
Tarytum užkerėti,
jie nuostabiai visi pradėjo jaustis:
tik staiposi, tik stebisi, tik juda,
kruta!
O žiūrint — akys, rodos, sprogsta jiems iš kaktos!...
Ai, ai! Tos plunksnos, plunksnos - deimantas, smaragdas,
akvamarinas, ametistas ir topazas!
Čia nesvarbu, ar didelis ar mažas
ir kokios giminės,
tik ant galvos jam kuodas nuostabus,
o toks švelnutis, toks trapus,
štai, rodos, palytėk, ir subyrės.
O uodega, vai uodega!
Dienas naktis žiūrėtum
ir dar norėtum —
nenusibostų niekada.
Kai jis tą uodegą išskleidžia,
tai išsižiot ir aiktelėt visus prispeičia,
o kai suglaudžia, tai tada
tau rodos — iš aukštybių kometa!...
Bet ką čia pasakoti! Paukštis toks puikus,
toks nuostabus,
jog negali nė aprašyti —
jį patį reikia pamatyti.
Svetys iškilniai po vejelę vaikštinėjo,
lėtai spalvotą kuodą kraipė,
augštai iškėlęs galvą laikė,
o tie visi žiūrėjo.
Ir jau galvojo rinkti jį karalium.
„O ką!..“ šnabždėjo jie akis pastatę.
„Geresnį radę,
erelio ir atsisakyti galim!“
Gerai. Daugumas pritarė. Tačiau gaidys
pirmiau pasiūlė svečio balso paklausyti,
o žvirblis stūlė pamatyti,
kaip skraido gerbiamas svetys.
Visi nutilo, susimąstė. Ką daryti?
Kuris prie jo prieis,
išdrįs pakalbint ir nuteiks?..
Vieni kumsčiuoja varną, sako: „Tu drąsiausia.“
Kiti į gaidžio pusę merkia — jam esą arčiausia.
O tuodu kratosi abudu. Žvirblis dar nuo stogo
į tetirviną rodo.
„Štai“, sako, „jis į gerbiamąjį svečią panašus,
o dar gana gražus,
tai pats tikrasis diplomatas bus.“
Gerai. Visi sutinka, tetirvinas irgi.
Ir taip dabar visi nutyla,
jog musę lekiant girdi.
O tetirvinas jau prie svečio, jau prabyla.
„Kilnusis!“ sako jis.
„Man didelė garbė... man kupina širdis...
Tik išklausyk. Tu savo dailumu
ir savo orumu
čia mus
visus
patraukei, sužavėjai.
Tu savo plunksnų puikumu,
nepaprastu spalvų įvairumu
visam kieme žibėte sužibėjai.
Čia mes norėtume išaugštinti tave labai,
tik meldžiam — pasirodyk, kaip skraidai,
kaip savo nuostabiais sparnais leki
ir kokiu balseliu šneki.“
Kai taip visų akivaizdoje jį išgyrė,
svetelis nesiragindamas pasispyrė,
pasilėkė ant obelies šakos,
o jau kad suspiegė, o kad sukliko,
tai turinčio bent kiek klausos,
nei vieno gyvulio, nei paukščio nebeliko:
visi išlakstė,
iš gėdos išsislapstė.
Net varna su gaidžiu paspruko.
Tik avinas su karve pasilikę susistojo
ir džiaugias išsižioję.
Paskui su pagarba į svečią atsisuko
ir šiaip prašneko:
„Gerai, labai gerai. Ir mums tik tos
vienos natos
dabar pakako,
kad pamatytume, jog balsą gerą beturįs.
Tai ne gaidys,
ne vyturys
ir dar nekitas koks rėksnys.
Dabar būk tu mums grožio ir giesmės vadovas
O jeigu padėjėjų tau reikės,
tai imk iš mūsų giminės!“
Spalvotasis svetys (tai buvo povas),
išskleidęs vėl plačiai visas
išgirtos savo uodegos spalvas,
kiek leido jam gerklė, sukliko,
ir avinui su karve dar labiau patiko!

TALKININKAI, GALASKIME PLUNKSNAS!

Atidžiai perskaičiau K. Barėno straipsnį — „Talka Enciklopedijai“, tilpusį „Br. L.“ 28 nr. Kai kurias žinias noriu trumpai papildyti.

Bendrinis straipsnis „Anglijos Lietuviai“ bus dedamas į pirmąjį L. E. tomą, kuris apims raidę A. Šitas straipsnis palies tik Anglijos lietuvius, o apie Škotijos lietuvius aprašymas tilps vėliau, vardu „Škotijos Lietuviai“. Be bendro pobūdžio straipsnių (pvz. Anglijos lietuviai, Škotijos lietuviai) L. E. bus atžymėta ir atskiros lietuvių kolonijos. Taigi, kai savo eilės pasieks Bradfordas Coventris, Londonas irt.t. bus dedami straipsniai apie tų miestų lietuvius. Juose turi atsispindėti tų miestų visa religinė, kultūrinė, visuomeninė bei politinė lietuvių veikla. Organizacijų ir draugijų įsisteigimo ir likvidavimo datos, mokyklos, parapijos, laikraščiai, išleidžiamos knygos, žymesni veikėjai ir k. Atžymėtini organizacijų steigėjai, didesni organizacijų nuveikti darbai, narių skaičius ir veiklesniųjų narių pavardės. Pageidaujamos organizacinės veiklos lietuviškų pastatų — bažnyčių, mokyklų, organizacijų namų ir panašios nuotraukos. Ypatingai L. E. trūksta iliustracinės medžiagos apie naująjų Anglijos lietuvių veiklą.

Lietuvos vietovių, istorinius, visuomeninius, politinius ir kitokius aprašymus L. E. renka ir pageidauja nuotraukų. Geriausiai tinka bendri miestų ir miestelių vaizdai, bažnyčios, mokyklos, visuomeniniai pastatai, paminklai ir pan. Bet gali būti ir grupinės nuotraukos, jei drauge regimas paminklas, bažnyčia ir k.

Kaip rašo L. E. redakcinį straipsnį „Anglijos Lietuviai“ jie jau turi paruošę, bet jo nemačius sunku pasakyti, koks jis yra, ir koks jis yra toks tegul ir būna. Dabar svarbiausias reikalas būtinai susirūpinti atei timi, kad būtų tinkamai atžymėta lietuviškų kolonijų veikla ir tam dar bui reikia suverbuoti talkininkus. Kol kas dar neteko girdėti, kad tuo reikalu Anglijoje kas nors pradėtų organizuotai rūpintis. Taigi, iki kas bus organizuojama būtų labai gražus pavyzdys, jeigu visi, moką valdyti plunksną patys susiverbuotų ir savanoriškai įsijungtų į bendrą, lietuviško darbo talką. Darbas yra skubus ir neatidėliotinas, ypatingai tos vietovės, kurių pavadinimai prasideda pimomis alfabeto raidėmis turėtųpaskubėti. Viskas priklauso nuo mūsų, kiek mes įstengsime duoti medžiagos apie Angliją, tai tokią ją matysime ir enciklopedijoje.

V. V.

LIETUVIS MENININKAS MANSFIELDO MENO GALERIJOS PARODOJE

Šiuo metu Mansfieldo Meno Galerijoj vyksta dailės darbų — aliejaus ir akvarėlės paroda. Vienintėlis užsienietis menininkas, išstatęs šioje parodoje savo kūrinius, yra nottinghamietis lietuvis — P. Bugailiškis.

P. Bugailiškis prikiauso Nottinghamo Society of Artists draugijai ir taip pat Inžinierių — Architektų Sąjungai.

J. MATULIONIS

LIETUVOS KAIMAS

Jonas Matulionis, gerai žinomas Anglijos lietuviams visuomenininkas, šiuo metu gyvenąs Kanadoje, „Tėvynės Sargo“ š. m. Nr. išsamiai pasisako apie Lietuvos kaimo ateitį.

Persispausdindami šį J. Matulionio straipsnį, kviečiame žemės ūkio specialistus tuo klausimu pasisakyti savo nuomonę. *Redakcija.*

Toronto Kanada

Galvojant apie būsimą Lietuvą, pirmiausia mintis apsistoja prie būsimo Lietuvos kaimo. Lietuva, kaip buvo, taip ir pasilieks ūkio kraštas. Dar negreit ateis laikai, kada miestai ir pramonė pradės dominuoti Lietuvoje. Taigi kaimas yra ir bus pagrindinis veiksnys Lietuvos gyvenime. Todėl ir verta apie jį galvoti ir verta susirūpinti net ir dabar.

Visi esame įsitikinę, kad Lietuvos kaimas bolševikų yra sugriautas. Nežinome, kokiame laipsny tai yra padaryta, bet kai kuriais atvejais tas sugriovimas sieks ligi 100 proc. Trobesiai, pagrindinis kaimo ir ūkininko inventorius, — bus perkilnoti, ir iš viso apgriauti. Gyvojo inventoriaus likę labai mažai. Žmonės sumaišyti. Atsikuriant Lietuvos valstybei iš naujo, ir kaimui teks atsikurti iš pat pagrindų. Štai ir kyla visa eilė klausimų, kaip jis turi būti atkurtas. Jau yra pasiūlymų visokių. Net buvo ir tokių, kurie siūlo iš karto nieko nedaryti, bet laikinai palikti bolševikų įrengtus kolūkius, kad nebūtų sutrukdyta gamyba. Žinoma, tai nėra joks sprendimas, kaip kaimą tvarkyti, o tik siūloma išeitis trumpam pereinamam laikotarpiui. Toks siūlymas yra galimas tik grynai teoriškai svarstant galimybes. Bet tai yra pats nepopuliariausias būdas. Tegul jis būtų ir ekonomiškiausias, dėl ko būtų galima dar ir ginčytis. Atsimenant vokiečių-bolševikų karo laikų praktiką, kada, užėmus vokiečiams kolchozų kraštą, kolchozai buvo tučtuojau išsidalinti pačių kolchozininkų atskirais sklypais, dar beveik karo veiksmams einant, ir žinant lietuvio neapykantą kolchozui bei prisirišimą prie savo sklypo, išsidalinimas sklypais tikrai bus padarytas pirmon eilėn. Parvažiavę iš kitų kraštų lietuviai su savo projektais dėl kolūkių palikimo bus smarkiai pavėlavę, o varyti žmones atgal į kolchozus tikrai niekas neturės drąsos.

Bet yra kitas klausimas, daug svarbesnis. Tai būsimo lietuviško kaimo pobūdis.

Senovės Lietuva gyveno palyginti nedideliais kaimais. Sodybos buvo vienoje vietoje — vienoj gatvėj, o laukai aplink išmėtyti ir suskirstyti siauraisė rėžiais. Taip buvo vykdomas savotiškas teisingumas, nes tik tokiu būdu žemė su įvairiais jos gėriais ir lobiais buvo išdalinta lygiomis. Ūkiniu atžvilgiu tai buvo didelis nonsensas, ir todėl Lietuvoje nuo 19 štm. pradėta vykdyti vienkiemių sistema, kuri buvo užbaigta jau nepriklausomybės laikais. Lietuva tapo vienkiemių kraštas. Dabar tie vienkiemiai vėl yra išnaikinti, trobos kilnojamos ar jau ir sukilnotos į didesnius ar mažesnius vienetus, o kai kur bus įkurti ir visai stambūs, kaip rusai pavadino, agrargorodai.

Tai štai dabar ir klausimas: o kaipgi bus tvarkomas būsimasis Lietuvos kaimas? Ar grįžti tuojau pat į vienkemius? Ar pasilikti suglaustų kaimų sistemoje?

Kad reikia panaikinti kolūkius, jokio klausimo nėra. Kad negrįšime prie rėžių sistemos, taip pat yra aišku. Laukai turi būti išdalinti atskirais sklypais, kaip buvo ir nepriklausomybės laikais. Bet pats sodybų sutvarkymas? Ar vienkiemiai? Ar suglaustas kaimas?

Vienintelis ir pats svarbiausias vienkiemių sistemos pliusas tai ūkinės galimybės: laukų artumas, lengvumas su darbais, patogumai su galvijais ir paukščiais.

Bet ši sistema turi ir didelių minusų.

Kelių klausimas Lietuvoje niekad nebuvo visuotinai gerai išspręstas. Blogi buvo keliai pirmos rūšies, blogi ir antros rūšies, o kaimo keliai ir visai buvo užmiršti. Jų niekas nežvyravo, net ir griovių prie jų nekasė. Vienkiemio susisiekimas su visu kitu pasauliu ištisomis savaitėmis pavasarį ir rudenį buvo nukirstas. Norint vesti pažangesnį ūkį, tai yra tokia nenugalima kliūtis, kuri viena pati paraližuoja visą ūkininko veiklą. Kaip kasdien pristatyti į pieninę pieną? Kaip pristatyti į turgų javus, paukščius, gyvulius tomis neišbrendamomis savaitėmis? Kiek vargo turi vienkiemių vaikai, kol jie nuplaukia tomis savaitėmis kad ir į netolimą mokyklą? Faktiškai vienkiemių gyventojai tokiomis purvo savaitėmis yra izoliuoti nuo viso pasaulio. Važiuoja žmogus tik didžiausios bėdos priverstas. Gali turguje kilti kainos ir labai smarkiai, bet ūkininkas, ir pakankamai savo gaminių turėdamas, yra nepajėgus juos pristatyti. Žinant bendrą Lietuvos kelių padėtį ir turint galvoje, kad visoki jų gerinimai bus pradėti nuo pat svarbiųjų, tai keliai prie vienkiemių be kelių dešimtų metų bus ir nepradėti tvarkyti.

Elektrifikacijos klausimas vienkiemių sistemoje ilgai bus praktiškai neišsprendžiamas. Per brangus darosi tinklas, kad juo būtų galima nutiesti visą Lietuvą. Malūnėliai problemos neišspręs. O kaimas turi būti elektrifikuotas tiek šviesos, tiek ir jėgos reikalui. Darbo diena kaime turi būti pratęsta, ypač žiemos ir rudens laiku. Balanos, kurios ir šiandien vėl grįžo Lietuvon, turi būti vieną kartą padėtos į archyvus. Įvairios lempos pasilieka tik lempomis. O be elektros, kuri ir šviestų ir suktų įvairias mašinas, kaimas neapsieis. Kitaip jis turi atsilikti nuo visų kultūringų kraštų ir vilkti vėl primityvų gyvenimą. Mes iš natūralaus ūkininkavimo sąlygų be elektros niekad neišbrisime. O jeigu užsimanysime elektrifikuoti vienkiemius, tai tas tiek pabrangins pačią elektrą, kad Lietuvos ūkininkas nesugebės išlaikyti konkurencijos su kitais kraštais. Jo gamybos išlaidos ir jo pragyvenimas turės būti žymiai aukštesnis, ir jis vėl turės spaustis arba iš viso atsisakyti nuo šios XX amžiaus žmogui būtinos galingos priemonės. Šį klausimą specialistai galėtų skaičiais paremti ir tada būtų galima galutinai susidaryti vieną nuomonę.

Kartu su elektrifikacija eina ir *telefono* klausimas. Lietuva ir šiuo atžvilgiu buvo Europoj daugiausia atsilikęs kraštas. Telefonas Lietuvos ūkininkui buvo per brangus jau tik dėl savo pravedimo. Stulpai, vielos jam išeina žymiai brangiau, negu miestiečiui. Ir iš viso tinklo pravedimas, sujungimas visų vienkiemių ir jo paskui prižiūrėjimas bei palaikymas darosi neracionaliai brangus. O telefonas moderniam ūkininkui yra būtinas. Susisiekimas su veterinorium, su gydytoju, su kunigu, su mokykla, su kooperatyvu, su valsčiumi, su kontrolasistentu, su agronomu ir su įvairiais kitais pareigūnais ūkininkui yra būtinas, ir jis, reikalui esant, turi kinkyti porą arklių ir gaišti ne valandas, bet dienas, nutraukdamas ūky kad ir karščiausius darbus. To nuostolio nieks nemato, jo niekas nepasveria, bet jis yra. Suskaičiuokit tokias praleistas valandas ir dienas per visą Lietuvą, ir jų išeis milijonai. O tų reikalų buvo ir jų bus. Palikus vienkiemių sistemą, ir kyla klausimas: per kiek dešimtmečių bus aprūpintų ūkininkai telefonais?

Kiekvienas kaimas turi turėti ir savo *paštą* ar pašto agentūrą. Ūkininkas, kaip ir kiekvienas kitas krašto pilietis, turi teisės reikalauti ir šiuo atžvilgiu bent lygybės su miestiečiais. Kaimo žmogus irgi turi teisės kasdien gauti savo laikraštį Prieš karinėj Lietuvoj ir šiuo atžvilgiu buvo tik atvira problema. Nebuvo pakankamai daryta pastangų iš viršaus šią problemą spręsti, bet sunkumai tikrai buvo dideli: kaip pasiekti paštininkui kiekvieną vienkiemį? Ir ūkininkas Kauno dienraščio skaityti negalėjo ne todėl, kad jis jo nenorėjo, bet tik todėl kad paštas nesugebėdavo to dienraščio laiku pristatyti. Jis gaudavo iškart 3- 4

DIENOS RUPESCIAIS

RAŠO

S. ZYMANTAS

Mažosios Lietuvos atstovo įsileidimą į VLIKą po kelių metų bereikalingų ginčų mes visi tegalėjome sveikinti.

Susirūpinimas mūsų jėgų apjungimu tebėra didelis ir gaila, kad Elta nepersispausdino buv. VLIKo pirmininko prof. J. Kaminsko kai kurių pareiškimų, padarytų jo kalboje „Lietuvos vadavimo reikalai einamuoju momentu", pasakytoje LDD suvažiavime Brooklyne š. m. gegužės 30-31 d. „Tik sustiprėjęs VLIKas galės ir turės išspręsti visą eilę pagrindinių klausimų tiek mūsų vidiniuose santykiuose, tiek surištų su vedamąja už Lietuvos išlaisvinimą kova, tiek ir pasiruošimui išlaisvintą Lietuvą atstatyti. *Visa eilė tos rūšies klausimų pasilieka metais VLIKo neišspręsta, ir net nesvarstyta*".

Tačiau prisiminiau prof. J. Kaminsko kalbą ne dėl mūsų vidinių rūpesčių, nors jiems ir yra labai didelio pagrindo.

Prof. J. Kaminskas, vertindamas Lietuvos vadavimo reikalą dabartiniu momentu, pasakė labai blaivių ir įsidėmėtinų minčių. Jis nurodė, kad Eisenhowerio išrinkimas JAV prezidentu buvo sutiktas su pažadinta viltim. Esą buvo pagrindo manyti, kad vakarų politika Maskvos atvėju, Amerikos diriguojama, griežtai pasikeitė ir nuo žodžių, nuo gynimosi bus pereita į puolimą. Dėja, konstatuoja prof. J. Kaminskas, Amerikos naujoji politika turėjo atsimušti į tam tikrus sunkumus, kurie daug ką iš tų vilčių bent laikinai nublukino. Pradėjęs skaidrėti horizontas vėl užsitraukia galimų derybų ir galimo delsimo migla ir toje miglotoje atmosferoje turės ir toliau vykti mūsų pastangos Lietuvai laisvinti. „Mes ir vėl stovime su mūsų uždaviniais ir pastangomis ilgame kely, kuriam galo viš dar nematyti. Jame Lietuvos laisvei gali gręsti dideli pavojai. Tas reikalauja iš mūsų visų nenuilstamo pasiryžimo ir ištvermės. *Susiklausymas pagrindiniais mūsų veiklos klausimais ir vadavimo vieningumas darosi dabar ypatingai svarbus*". To susiklausymo, dėja, nėra, ir deklamuoti vienybę ar slėpti nuo savęs liūdną tikrovę, ne tik tą susiklausymą nepriartina, bet nuo jo tolina.

Prof. J. Kaminskas labai blaiviai vertina padėtį. O blaivus padėties vertinimas yra pirmutinė sąlyga rimtam Lietuvos vadavimo planui ir rimtai veiklai.

Mūsų viltis stiprina tvirta JAV laikysena nepripažinti Sovietų Sąjungos užgrobimais sudarytos padėties. Tenka didžiai vertinti Valstybės Sekretoriaus Dulles pasakytus š.m. balandžio 18 d. žodžius, kad pripažinimas dabartinės Sovietų Sąjungos sudarytos padėties reikštų nelaisvę šimtui milijonų įvairių tautų, rasių ir kultūrų žmonių. To kaip tik siekia sovietai tikslu legalizuoti savo pačios jėga ir prievarta sudarytą padėtį ir suviršinti užgrobtas tautas į vieną komunistinį vienetą. Jei jiems tatai pavyktų, valstybės sekretorius Dulles mano, kad tada sovietinio komunizmo gresmė žymiai daugiau padidėtų.

Iliuzijos, kurios susidarė Vakarų Europoje Stalinui mirus, gan aiškus pasiruošimas paaukoti sovietų užgrobtas tautas, kaip kaina šaltam karui baigti, parodo dabartinio tarptautinės padėties momento esmę, o kartu ir prieš mus stovinčius uždavinius. O tie yra daryti visa, kad neprileisti prie sovietų sudaryto status quo jų pagrobtos Europos dalies atžvilgiu sankcijonavimo vienu ar kitu būdu. Todėl suderintas ir sustiprintas veikimas visų egzilų, ypač Europoje, yra labai reikalingas. Pabrėžiu Europoje, nes, kaip matėme JAV padėtis savaime yra kitokia. Todėl, kai visai logiškai ir teisingai, Europos Lietuvos Bendruomenių pirmininkų suvažiavimas Hanovery š. m. birželio 27-29 d. nutaria, kad svarbiausias šio meto uždavinys yra Lietuvos laisvinimas ir delto bendruomenių vadovybių pareiga yra į tą veiklą įsijungti ir tas suvažiavimas toliau svarstė propagandos reikalą, yra leista, kad „Nepriklausoma Lietuva" š. m. liepos 29 d. straipsny „PLB politiniuose vandenyse rado reikalo tai ginčyti ir tai palaikyti „per plačiu PLB tikslų interpretavimu, jei nepasakytinių nesupratimu".

Dar keistesnis yra faktas, kad VLIKo Vykdomoji Taryba atsisakė paremti Lietuvių Liberalų Grupės veiklą Liberalų Internacionale, dėlko šiomis dienomis įvykstančiame Liberalų Internacionalo Kongrese Luxemburge, lietuviai, kurie turėjo atstovauti ir kalbėti ne vien lietuvių vardu, bet visų liberalų egzilų, visai negali jame dalyvauti ir, lietuvio vietoje liberalų egzilų vardu kalbės ir juos atstovaus lenkas, ir tai nežiūrint savo metu toje pat „Nepriklausomoje Lietuvoje" VT pirmininko K. Žalkausko pareiškimo, kad VT vienu iš aktualių darbų laiko suaktyvinti lietuvių dalyvavimą įvairiuose taptautiniuose sąjūdžiuose. Dar mažiau galima pakaltinti Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkus prieš kišimąsi ne į jų reikalus, kai jų laisvinimo talkos šaukėsi pats VLIKas ir kai buv. pirmininkas prof. J. Kaminskas viešai iškelia, kad visa eilė surištų su vedamąja už Lietuvos išlaisvinimą kovą"... Klausimų pasilieka metais VLIKo neišspręstų, ir net nesvarstytų".

Padėtis Italijoje, kuri jau antrą mėnesį negali sudaryti vyriausybės, visuotinas streikas Prancūzijoje, ir Malenkovo kalbos vakarams taikyti žodžiai, kad pasitarimai tarp vyriausybių turi remtis „stipria realybe, pasirėmus faktais, būtų malonūs ar ne" (o vienas tų faktų yra tas, kad sovietai turi užėmę pusę Europos ir ją pasilaiko), daug kam Vakarų Europoje jau atidarė akis, kad Malenkovas nėra jau toks „taikos aniolas" kaip jį sau kai kas įsivaizdavo. Vienas rimčiausių anglų žurnalų „The Economist" š.m. rugpiūčio 15 d. su pagrindu rašo, kad tie žodžiai turėtų būti vakaruose gerai įsidėmėti, ir kad „pats stipriausias faktas yra tas, kad jei čia yra bet kuri „nauja linija" sovietų diplomatinėje veikloje, nors ji ir atrodytų daugiau subtili, bet ji tikrai nėra darugiškesnė ar nuolaidesnė negu stalininė".

Kaip visa tai padės Vakarų Europoje galutinai suprasti rimtą ir realų Dulles įspėjimą dėl sovietų gręsmės, šiandien dar sunku pasakyti. Nes rimtai suprasti šį įspėjimą jau tuo pačiu reiškia, kad maža vien žodžiais nepripažinti sovietų Europoje sudaryto status quo, bet kad, rimtai tą įspėjimą supratus, reikia galvoti apie realius darbus, kaip tai nurodė toje pačioje kalboje buvęs demokratų kandidatas Stevensonas, tokius darbus, kurie vestų mus prie tikslo: pavergtų Europos tautų išlaisvinimo.

JEI ESATE HANNOVERYJE -

užeikite paviešėti į gerą

HEINRICH ATMER

svetainę

"ZUM WEISSEN SCHWAN"

Gera virtuvė. Šilti ir šalti užkandžiai. Įvairių rūšių gėrimai. Salė talpina 500 žmonių. Įvairiomis progomis patalpos išnuomuojamos pobūviams.

HANNOVER, SCHEIDESTR. 21, Ruf. 52122.

Sekmadienio RIMČIAI

UŽMIRŠIMAS

Jau minėtas *Charles du Bos*, pats pabrėžęs, kad jis kartais užmiršta, jog tikėjęs, tęsia toliau:

„Apskritai kalbant, galiu pats sau tai prikišti: dirbdamas savo darbą, nebegalvoju apie Dievą; aš negalvoju apie nieką, išskyrus darbą".

Jo paties žodžiais betariant, „tikėjimas glaudžiai siejasi su nuolatiniu nematomo pasaulio atsiminimu". Ka dangi Ch. du Bos buvo liguistas ir dėl to galėjo ilgiau tyloje mąstyti, be to, kad jis dažnai skaitė dvasinio turinio knygas, buvo įsigijęs apsčiai žinių apie išvidinį gyvenimą. Jis prisipažįsta:

„Kai aš įsivaizduoju nematomą pasaulį, aš tikiu, o kad aš jo neįsivaizduoju, jaučiuosi kaltas..."

Toliau, pabrėžęs, kad tada, kai nesistengia įsivaizduoti nematomo pasaulio, net užmirštąs, jog tikįs, Bos prideda:

„Mano tikėjimas yra vainikas viso to, ką aš apie visą ką galvoju, ką aš apie viską jaučiu, ką aš iš viso ko trokštu. Bet... įpročio atžvilgiu mano tikėjimas yra kūdikis. Noriu išryškinti paslaptingą priešingybę tarp žinojimo ir praktikavimo. Žinojimas kaipo toks gali būti pilnutinis. Praktikavimas gi yra tarsi Sizifo akmuo, kuris kiekvieną dieną vis atgal rieda".

Jis daro išvadą, kad jo darbuose „ypatingas religinis aktyvumas turi būti kaip galima stipriau iškeliamas".

ŽINOJIMAS

Palietus žinojimą ir praktikavimą, reikia kai ką išsiaiškinti.

Tikėti — nereiškia kiekvienu aki mirksniu turėti mintyje tikėjimo motyvus. Mes žinome, kad tikėjimas remiasi rimtais motyvais, — ir to mums užtenka. Antra, tikėti — nereiškia kiekvieną tikėjimo dalyką jautriai ir giliai išgyventi. Mes galime būti atvėsę ir sausi, ir vis dėlto turėti gilų, pakankamą ir turtingą tikėjimą. Priešingai, — mes galime turėti didesnių ar mažesnių abejonių ir vis dėlto tikėti. Kaip medis, vėjo blaškomas, vis giliau suleidžia šaknis į žemę, taip tikėjimas, pagundų purtomas, vis giliau šakojasi sieloje. Tikėti reiškia norėti tikėti, kaip mylėti reiškia norėti mylėti, bet ne būtinai jausti kito meilę.

Tai nors dalimi išaiškina jau minėtą Riviere'e atvejį.

Kai mes liečiame du Bos atvejį, turime atsiminti kai kuriuos kitus dėsnius.

Rašytojai skiria dvi kontempliacijas (dvasinio susimąstymo rūšis: įkvėptą ir valia pasiektą. Įkvėpto susimąstymo dėka siela, džiaugdamasi bendromis ir atskiromis malonėmis, lengvai suranda Dievą. Net tuo atveju, kai žmogus nėmąsto apie Augščiausiąjį, Dievas susiranda ir apvaldo jo sielą, aiškiau ar blankiau jai apsireikšdamas. Nesinaudodamas antgamtine pagalba, žmogus yra bejėgis pasiekti tokių aukštybių. Vienam žmogui Dievas suteikia kokią malonę; kitam dėl Jam vienam žinomų priežasčių jos neduoda. Dėl to ne kiekvienas pajėgus džiaugtis įkvėptu susimątymu ir kitam reikia prisiversti mąstyti.

MŪSŲ PASTANGOS

Palikime nuošalyje įkvėptą susimąstymą. Ką gali žmogus, naudodamasis tiktai savo galiomis, pasiekti?

Savaime suprantama, tiesiog neįmanoma nuolat atsiminti Augščiausiąjį. Jei mes ką nors dirbame, ypač jei protaujame, mūsų darbas pareikalauja visos mūsų valios. Jokiu būdu negalima vienu metu turėti dvi skirtingas mintis: vieną mintį apie dirbamą darbą, antrą apie Dievą. Vienoje Kunigų Seminarijoje rektorius mėgdavo sakyti:

„Darykite, kaip galite geriau; vis tiek tai bus bloga!"

Tais žodžiais norėta nukreipti studentų dėmesį į atliekamą darbą. Tačiau ir tuo atveju nevisuomet pasiekiama gerų vaisių.

Būtų idealu, jei būtų įmanu tuo pačiu metu galvoti apie savo darbą ir apie Dievą. Tačiau ir trumpomis maldomis pajvairintas darbas nėra visuomet sėkmingas.

Lygiai sunku, atliekant paprastas pareigas, mintimis kilti į nematomą pasaulį. Gerai atlikti savo pareigą nėra lengva; tuo pačiu metu tobūlai atlikti dvi pareigas — net neįmanoma.

O viš dėlto Viešpats reikalavo, kad mes „visuomet melstumėmės".

Pagal R. Plus SJ —

K. J. Ks

PAMALDOS

PAMALDOS

HALIFAX — rugpiūčio 22 d., 11,30 val. St. Columba.

NOTTINGHAM ... 8. 23 d., 12.15 val. St. Patrick.

ROCHDALE — 8. 30 d. 10,30 v.

LAIŠKAS BRITANIJOS LIETUVIO REDAKCIJAI

Didž. Gerb. Pone Redaktoriau!

Prašome neatsisakyti patalpinti artimiausiame nr. atitaisymą dėl Augsburgo Paminklinio Kryžiaus remonto.

Jūsų laikraštyje š.m. liepos mėn. 23 d. nr. 29 (308) tilpusi žinia, kad dėka Dr. B. Marčilionio susitarimo Augsburgo Kunigaikščio Fuggerio turtų administracija imasi Kryžiaus atnaujinimą atlikti savo lėšomis, jei jai bus pervesta 250 DM Amerikos lietuvių auka. Administracija, pagal Dr. Marčilionį, pridėtų tam reikalui apie 500 DM.

Augsburgo Apylinkės Valdyba pareiškia, kad Dr. Marčilionis su Kunigakščiu Fuggeriu nėkalbėjo ir tokiam planui pritarimo iš Kunigaikščio Fuggerio negavo.

Augsburgo Valdyba su Kunigaikščiu Fuggeriu susitarė atnaujinti Kryžių šitokiomis sąlygomis:

Kunigaikštis Fuggeris duoda 250 DM, Augsburgo Bendruomenė 253 DM ir savo darbo jėgą.

Reiškiame augštą pagarbą

PLB Augsburgo Apylinkės Valdyba

SKAUTU MALDA

TAVO, Viešpatie, gėlėmis austi kilimai glamonėjo mūsų eiklias kojas. Tavo paties sukurta žiogelių, bičių ir lauko paukštelių simfonijoja per visą dieną mūsų širdis guodė, linksmino.

Ir susigyvėno mūsų širdys, gerasis Tėve, ir susipynė naujų pažinčių, skaidraus juoko ir džiaugsmo pynėmis. Ir nusidažė mūsų veidai saulės spindulių varsa, ir bronza parudo mūsų kaktos.

SUSIRADOME Tave, mūsų Viešpatie, vėjo alsavime, upelio čiurlenime ir šakoto ąžuolo švokštime. Čia, Tavo visų kūrinių viešpatijoje, pažinome Tave kaip mūsų širdžių Valdovą, mūsų sielų Meilę ir viso gyvenimo Prasmę.

DANGIŠKASIS Tėve, o vis dėlto ir patį Tave gamtos kūriniuose atradę, nesame laimingi, nes mūsų širdys nepergyvena pilnutinio džiaugsmo. Mūsų tėvų, mūsų brolių ir sesių kančios ir vergija kartina džiaugtis norinčių širdžių vos bekylantį džiaugsmą.

Laukiniu vėju surišk jų ir mūsų maldas, krintančia pievų migla pasmilkink ir triuškinančia audra sudaužyk vergijos pančius. Sujunk jų ir mūsų širdis pasiilgta laisve, kurią Tu vienas gali duoti.

Upių, miškų, laukų, kalnų ir mažų žmogiškųjų širdžių Viešpatie, teateina Tavo karalystė ne tik į mūsų tremties namus, bet ir į brangiąją Tėvynę Lietuvą.

Skautų Stovykla, 1953. VIII. 1.

J. Kuzmickis

SKOTIJOS LIETUVIAI MALDININIKAI CARFINE

Kasmet, pirmąjį rugpiūčio mėn. sekmadienį, Carfine įvyksta lietuvių katalikų diena. Ten suvažiuoja lietuviai iš visų Skotijos centrų ir tolimų provincijos vietų. Kitų tautybių katalikai - lenkai, italai taip pat turi savo specialias dienas.

Šiemet, rugpiūčio 2 d., esant gražiam orui, didelis būrys lietuvių — apie 500 susirinko į naująjį „Skotijos Liurdą", kur Skotijos lietuvių klebonas kun. Gutauskas, asistuojant neseniai ordinuotiems Romoje lietuviams - kunigams Smilgevičiui ir Šimkui, vedė ilgą, įsirikiavusią procesiją. Du lietuvių corai - Glasgovo, vedami p-lės Serafinaitės ir Bellshill, šv. Cicilijos, pasirodė tautiniais drabužiais, giedojo Liurdo ir kitas šventas giesmes. Apeigų pabaigoje kun. Smilgevičius pasakė pamokslą.

Lietuvių Katalikų Dienos proga senieji lietuviai emigrantai, jų vaikai ir anūkai, drauge su naujaisiais tremtiniais tą dieną atnaujina senas pažintis ir sudaro naujas, pasidalindami įspūdžiais.

Lietuvių katalikų dienos organizatorius, kun. Gutauskas, pareiškė, kad kasmet lietuvių skaičius, atvyksta į apeigas viš didesnis. Tai didelis nuopelnas senųjų lietuvių išeivių, kurie ir per ilgesnį laiką nenutausta, o laikosi savo tėvų papročių ir religijos, o jų namai ne vienam naujam tremtiniui buvo ir yra mažas mūsų Lietuvos kampelis.

Plk. B. J.

---

numerius. Koks įdomumas? Palikus vienkiemius, toji pati pašto problema pasiliktų, ir kaimas turėtų ir vėl tenkintis savaitraščiais, kitaip sakant, gyventi atsilikęs.

Krautuvių reikalai ūkininkui yra svarbūs ne mažiau už kitus reikalus. Ir kuo gyvenimas modernėja, tuo tų reikalų krautuvėj daugėja ir dažnėja. O krautuvę pasiekti reikia nubristi 3-4-5 kilometrus. Ir kas nors turi tai atlikti. Ne visada gali tai pajėgti per užvadus—vaikus. Reikia ir suaugusį atitraukti nuo darbo ir siųsti ko nors nenumatyto parnešti. O dažnai tam reikia kinkyti ir arklį. Kiekvienas matėme, kad normaliai ūkininkas važiuodavo „į turgų" kas savaitė vidutiniškai 2 kartus. Tai ką nors pirkti, tai ką nors parduoti. Kiekvienas toks išvažiavimas kainuoja visą darbo dieną. O dažniausiai važiuodavo ir šeimininkė. Tai jau dvi darbo dienos. Plius arklys, o dažniausiai du. Plius vežimas. O visokie susitikimai su giminėmis, su kūmais, kurie be karčiamos retai apsieidavo! Taigi tų prekių transportas išeina ūkininkui perdaug brangus! Jo nieks irgi neskaičiavo ir statistikų nevedė. Bet milijonai darbo valandų žūdavo. Ir vienkiemių sistemoj to neišvengsi. Gyvenimas pasilieka gyvenimu, ir žmogui reikalų krautuvėj visada bus. Kad ir kaip apdairus bebūtų ūkininkas, jis viš tiek negali laikyti pas save ištiso prekių sandėlio.

Ūkininkas, gyvendamas atskirai nuo visų kitų, neturėjo galimybės naudotis tam tikro kooperavimo patogumais. Paimkim kad ir duoną. Kiekvienas buvo priverstas ją keptis atskirai. Nieks neskaičiuodavo, kiek kainuodavo tokios duonos kilogramas. Bet aišku bus, kad ji turėjo atsieiti ūkininkui dvigubai daugiau negu miestiečiui, kuris ją pirko iš kepyklos. Šviežios mėsos vasarą, kada vyko sunkiausi darbai, ūkininkas iš viso nematydavo. Atstodavo viską rūkyti lašiniai. Negi pjausi pats vienas vidurvasarį, per pačius karščius, kokį gyvulį! Suges.

Kaimo *amatininkų* klausimas buvo Lietuvoje stačiai neišsprendžiamas. Su jais buvo didelio vargo. Pirmiausia, nebuvo įstatymo, kuris tvarkytų šią plačią sritį. Patys amatai buvo taip žemai kritę, kad dar žemiau kristi, atrodo, ir negalėjo. Lietuvoje buvo privisę kažkokių mėgėjų, kurie, pamatę kelis kartus, kaip kas daroma, bandydavo patys savo rizika ir klijentų sąskaita verstis bet kokiu amatu. Nereikėjo mokslo, o tik drąsos. Toki amatininkai pasto vios vietos ir neturėjo. Jie keliaudavo iš vieno vienkiemio į kitą, gadindami ūkininkų medžiagas, be vilties kada nors pas jį grįžti. Kaimas buvo reikalingas amatininkų, bet jų negalėjo prisišaukti. Užtat ir naudojosi visokie mėgėjai. Esant suglaustam kaimui ir pakankamam skaičiui žmonių, amatininkai gyvena kartu su visais ir niekam nėra jokių sunkumų su jais susisiekti. Amatininkas darosi sėslus žmogus, jis jau ne vėjas laukuose, užtat ir savo darbą stengiasi atlikti ir sąžininkai ir gerai. Naujų amatų mokymasis priaugančiam jaunimui darosi prieinamesnis. Jaunimas turi progos, matydamas savo kaimo įvairių amatininkų, pasirinkti pagal savo norus.

Taip gyvenant, galima galvoti ir apie *naujų amatų* plėtimą. Savo laiku buvo galvojama Lietuvoj išvystyti savo liaudies dirbinių gamybą ir pradėti net jų eksportą. Gyvenant vienkiemiuose, tokia gamyba yra neįmanoma.

Suglaustas kaimas gali galvoti ir apie *sveikatos punktą*. Gydytojas negalės gyventi kiekviename kaime. Bet vieną pusdienį jis jam galį pašvęsti ir jį vizituoti. Žinoma, tai neliestų ekstra susirgimų, neliestų ir ligoninių, kurios galėtų būti tik didesniuose centruose.

Bet būtinas dalykas tokiam kaimui turėti — tai *pradžios mokyklą*. Čia yra tokia būtenybė, be kurios neapsieisi. Tada vaikų mokslo pradžia galėtų vieneriais metais būti ir ankstyvesnė.

Ateity būsimoj laisvoj Lietuvoj turės pasikeisti ir *ūkio gaminių surinkimo tvarka*. Turgai, kuriuose ūkininkas parduodavo visas savo prekes, išnyks, arba bent neturės to dominuojančio vaidmens, kurį turėjo anais laikais. Dauguma produktų turės būti surenkama per speciales bendroves, daugiausia per tuos pačius žemės ūkio kooperatyvus, kurie, kaip ir pieninės, juos perdirbs, rūšiuos ir skirstys vienus vidaus rinkai, kitus eksportui. Žemės ūkio gaminių rūšiavimas, apdirbimas ar perdirbimas ir to viso pristatymas būsimos Lietuvos ūky užims labai svarbią vietą. Gera rūšis, transporto skuba, nuolatinis iš anksto numatytas kiekis, vaidins lėmiantį vaidmenį visame mūsų gyvenime. Kaip to visko pasiekti ir visa tai sutvarkyti, kad eitų laikrodžio tikslumu, gyvenant vienkiemiais? Šioje sistemoje šitas surinkimas ir apskritai sužinojimas su gamintojais yra vienas iš sunkiausių punktų. Esant gamintojams vienoj vietoj, šita problema išnyksta Surinkimas gaminių gali vykti dideliu greičiu, ir vietinės rinkos ar įvairūs surinkimo punktai, dirbtuvės gaus visada gaminius šviežius tos pačios dienos. Žemės ūkio produktų srity tai vaidina pirmaeilį vaidmenį. Ir pačiam ūkininkui atidavimas tų jo gerybių vyksta lengviausiu keliu, nes viskas čia pat.

Žemės apdirbimas buvo ir bus kartu ir pagrindinis ir sunkiausias klausimas. Traukiamosios jėgos, arklių pavidalu, Lietuvoje likviduojant kolūkius, bus labai mažai. Arkliai šioje mašinų gadynėje baigia atgyventi savo reikšmę. Tuo labiau, kad prisiauginti arklių reikia ir laiko. Taigi šita problema jau iškart grius su visu savo sunkumu ant Lietuvos žemės ūkio tvarkytojų pečių. Jiems rūpės ir tenkinti momento reikalus ir žvelgti į ateitį, jai pasirengiant. Ir bus dvejojama: ar pasilikti ir toliau prie arklių, ar iškart mestis su visa energija prie to, kuo gyvena visa civiliuota pažangi ūkininkija. Atskiras ūkininkas mašinų įsigyti nėsugebės. Jam ir neapsimokės jų amortizacija. Reiškia, jis vėl bus priverstas nes kitos išeities neras, dairytis kur įsigyti kokį kuiną ir su juo pradėti rengtis moderniškai žemės ūkio kultūrai. Ko galima bus laukti iš tokio ūkininko? Kada jis pradės pakėnčiamai apdirbinėti savo laukus? Kada jis pasivys savo užsienių kolegas su savo kuineliu?

Šitą klausimą reiktų pamėginti spręsti labai radikaliai išeinant ir iš momento reikalų, ir žiūrint į žemės ūkio ateitį visu rimtimu. Ir nieko kito nelieka, kaip iš pat pirmos dienos eiti prie žemės ūkio mechanizacijos. Atskiras ūkis to padaryti nepajėgs, ir tai reikia atlikti valstybės mastu: reikia kurti *žemės ūkio mašinų stotis*. Žinoma, po karo, po visų kolūkinių bandymų, po visų komunistinių vargų, bet koks kolektyvus darbas, bet kokia kolektyvi nuosavybė, ir apskritai visa, kas primins neseną praeitį, bus žmonių masėse labai nepopuliaru. Visi stengsis įsigyti ką nors savo, grynai asmeninio, tik jam vienam priklausančio. Visi bus sotūs nuo kolektyvinio turto. Psichologiškai paveikti buvusį kolchozininką bus labai sunku. Bet reikalas yra ir bus perdaug aiškus, nauda neabejotina, tad, nežiūrint visų sunkumų, turėtų būti einama prie bendro mašinų naudojimo, nes tik taip tvarkantis galima bus užtikrinti žemės ūkiui reikalingą pažangą. Palikdami kiekvieną ūkininką rūpintis savomis mašinomis, mes jį pastatytume ir vėl sunkiems bandymams, ir iš viso į neišbrendamas klampynes.

Šičia visai nenoriu liesti būsimų žemės ūkio normų, t. y. minimalių ir maksimalių ūkio dydžių. Ligi šiol mūsų spaudoj yra pasireiškusios dvi nuomonės tuo reikalu: I — ūkis turi suktis apie 10 a ir II — apie 20-30 ha su minimumu 10 ha ir maksimumu nuo 50 ligi 80 ha. Kaip ten bebūtų, bet, dalinant kolūkius ir žinant, kad tos žemės, kaip ir visada, bus maža, tai kurti didesnius ūkius nebus niekam drąsos. Socialinis teisingumas bus pirmaujantis principas šioje būsimoje mūsų žemės reformoje. Ir reikia spėti, kad tie ūkiai nebus didesni kai 10-20 ha. Mes nežinome, kokios nuotaikos ir nusistatymai viešpatauja Lietuvoje dabar. Sunku spėti, koks bus nusistatymas ir Lietuvai atsikuriant. Dabartiniai mūsų galvojimai ir išvedžiojimai visada bus daugiau teoriški.

Turint galvoje tokius ūkius (10-20 ha) ir galvojant apie tų ūkių aprūpinimą mašinomis, mes susiduriame su dideliais sunkumais, ypač kiek tai liečia didesnes bei rečiau vartojamas mašinas. Individualiai įsigyti jas tokiems nedideliems ūkiams, net ir normaliais laikais ir

PAVERGTOJ TEVYNEJ

LIETUVISKI KAILINIAI NUVEDE I KALEJIMA

Sovietams įžengus Karaliaučiun, ėmė siausti badas. Chaosas buvo didžiausias. Žmonės mirė badu, kaip musės. Daug vaikų liko be tėvų ir globos. Gaujomis bastėsi po miestą vagiliaudami, plėšikaudami ir kitaip kombinuodami savo gyvybę išgelbėti. Tokiai padėčiai esant, sovietai pradėjo vaikus gaudyti ir talpinti neva į prieglaudos namus. Šie prieglaudos namai faktinai buvo darbo stovyklos, kur vaikai, tikri paaugliai: 10-15 metų amžiaus, buvo varomi dirbti pačius sunkiausius darbus. Mažai maitinami ir blogai mediciniškai prižiūrimi, mirė šimtais. Tai nepakeldami, kas surasdavo bent mažiausią progą, stengėsi iš ši to pragaro pabėgti. Laisvėn pakliūti tik mažam skaičiui tepavyko-kiti be bėgant buvo sovietų sargybinių nušauti, arba sugauti, mirė karceryje. Aš turėjau šiek tiek daugiau laimės, kaip kiti, ir po dviejų metų sunkaus darbo „prieglaudos namuose" atsidūriau 1947 metais Lietuvoje.

Likimas mane nuvedė netoli Pilviškių, kur Baltrušių kaime, pas gerą lietuvį ūkininką radau priglaudą. Dirbti ir laikytis tuomet vokiečiam Lietuvoje buvo labai pavojinga, nes vietiniai lietuviai komunistai ir daž nai atvykstą enkavėdistai vokiečius suimdavo ir kur tai išveždavo. Sutikti rusai ir lietuviai komunistai mūsų kitaip nevadindavo, kaip tik: „Fritz, faschist, kur tave velnias nešа? "

Gerai atsiganęs ir atšilęs vienoje vietoje ilgiau išbūti negalėjau. Metęs lengvą darbą ir gerą prieglaudą, lyg kipšo prikalbėtas, pabėgau su savo globėjo keliais sutaupytais rubliais ir naujais aviniais kailiniais. Bausmė už kiaulystę atėjo greit — nė gerai sušiltį vogtais kailiniais ne spėjau, kai pajutau ant savo peties sunkią, plaukais apaugusią pažįstamo milicininko ranką. Jis pristatė mane pirmiausia pas mano globėją (buvau tik 5 km. tenukeliavęs), šis dar mėgino mane teisinti ir man atleido mano padarytą vagystę, bet jo žmona (tikra ragana) milicininkui davė lašinių gabalą, kad mane pristatytų kur reikia. Sapnas tapo išsapnuotas — po kelių savaičių etapo keliu buvau pristatytas į Kauną ir uždarytas Aleksote kalėjiman, virš kurio vartų ant didžiulės lentos išskaičiau: „Detskaja Trudovaja Kolona". Tai buvo kalėjimas skirtas specialiai vaikams, kurių čia buvo apie 300 ir vyriausias nebuvo pilnai 15 metų. Jaunuoliai, kurie ten buvo uždaryti, dirbo įvairius sunkiausius darbus pačiame kalėjime ir už jo ribų. Daugumas vaikų buvo lietuviai, tačiau netrūko ir kitų tautybių: rusų, lenkų ir vokiečių. Kalėjimas buvo saugojamas lietuvių milicininkų, tačiau pati administracija ir viršininkas buvo tikri rusai. Kamerose buvo patalpinta po 30-40 vaikų — tai buvo labai ankšta. Baigus darbus po 4-5 valandas buvome kasdien „šviečiami" politiškai ir mokoma rusų kalba. Kitas, kaip rusų, kalbas vartoti buvo griežtai draudžiama. Kalėjime pradžioje sąlygos buvo pakenčiamos, tačiau toliau viskas pablogėjo. Kambariai žiemą ne buvo šildomi, rūbų duodavo retai ir tie patys vieni škurliai. Jei be rūbų ir šilimos galėjome šiaip taip verstis, tai be maisto buvo visiškai neįmanoma. Duonos norma dienai buvo nustatyta 600 gr., tačiau gaudavome tik 2-400 gr. Kaip taisyklė, pietums visuomet būdavo ta pati, neaiškios kilmės vandens sriuba, visų praminta „pliurze". Tik per bolševikines šventes, duodavo šiek tiek dvokiančios žuvies su bulvių koše. Už darbą buvo nustatyta mokėti kiekvienam po 100 rublių per mėnesį jau viską atskaičius už maistą ir kt., tačiau gaudavom tik po 25 rublius — kur dingdavo likusi suma niekas iš administracijos pareigūnų mums nemokėdavo paaiškinti.

Kalėjime vaikų nemušė, tik ypatingai nepaklusnius bausdavo karceriu ar išsiųsdavo Vilniaus kalėjiman Prie tos rūšies priklausiau ir aš, ir vieną 1948 m. žiemą mane su keliolika kitų neklaužadų, atvežė Vilniun ir patalpino Lukiškių kalėjiman. Čia atmosfera nebuvo maloni, tačiau vien, kas mus pradžiugino, kad kamera buvo šildoma. Čia su kitais kaliniais susidurti neteko — kameron patalpino tik mus atvežtuosius vaikus. Nežinojome kas bus su mumis toliau ir įvairiai spėliojome — tačiau vieną ankstyvų rytą kameron įsibraižė lietuvis sargybinis ir liepė kuo skubiausiai rengtis. Pėsčiomis nuvarė stotin ir pranešė, kad būsime vežami Klaipėdon kokion tai mokyklon. Mes pradžiugome, kad nereiks vykti Rusijon, o likti Lietuvoje. Tartasis pabėgimas vedant stotin atpuolė — būtume be reikalo pa rizikavę savo gyvybėmis. Stotin atvyko koks tai rusas komisaras ir dviem palydovam įsakė mus pristatyti Klaipėdon, o, jei bėgtume, įsakė šauti.

Klaipėdon atvykome be ypatingų nuotykių. Pabėgti nemėginome, nes matydami, kad mus neveža Rusijon, ateityje tikėjomės geresnės progos pabėgimui.

Atvežtus Klaipėdon, patalpino Bangų gt. Nr. 5, buv. kokio tai tabako fabriko patalpose. Čia buvo jau apie 300-400 panašaus amžiaus, kaip ir aš, lietuvių, rusų ir vokiečių vaikų. Kiek prisimenu, daugumas vaikų buvo patalpinti čia politiniais motyvais. Mergaičių šiuose namuose nebuvo. Namų direktorium buvo rusas, pavarde Baudo, 3 mokytojai rusai, 6 lietuviai ir dar 7 įvairių tautybių amatams mokintį specialistai. Visi „mokiniai" buvo padalinti į 4 grupes, kuriuos buvo pavesta prižiūrėti vad. „vospitateli" — rusams. Čia veikė 8 kalsių mokykla, tačiau dėl patalpų stokos buvo mokoma trys klasės vienoje patalpoje. Buvo mokoma viskas tik rusų kalboje, todėl ir dabar dar lotyniškų raidžių nepažįstu. Pamokų tvarka maždaug buvo sekanti: I-pamoka: politika (čia daugiausia buvo šmeižiama Amerika ir giriama Sovietų Rusija), II-pamoka: skaitymai rusų kalba, rašymas ir IV-pamoka: skaičiavimas. Tokia pamokų tvarka kasdien: savaitėmis, mėnesiais ir metais. Be šių dalykų dar buvo mokoma ir amatų. Veikė: šaltkalvių, kalvių ir stalių skyriai. Buvo dirbami baldai rusų šeimoms, o daugiausia, tai statinės alaus bravorui. Už darbą vaikams nebuvo atlyginama, tik retkarčiais buvo duodami kišenpinigiai. Šiuose namuose drausmė buvo didesnė, kaip Kaune ir Vilniuje-už mažiausią prasikaltimą, tuojau buvo sodinama karcerin ir nutraukiamas ir taip menkas maisto davinys. Namus iš lauko saugojo speciali NKVD ginkluota sargyba, kuriai tačiau vidun įeiti buvo uždrausta. Nežiūrint griežtos apsaugos, vistik daug vaikų pabėgdavo. „Mokykloje" buvo labai vagiama, ir todėl dieną naktį specialūs vaikai-slapukai visus kitus sekdavo.

Pradžioje turėjome senus rūbus ir suplyšusią patalynę. Vėliau, po kokio tai „generolo" inspekcijos, buvo išduota nauji rūbai ir kiek geresnė patalynė.

Išeiti į miestą nebuvo leidžiama, tik kartais ko nors parnešti eidavo būrelis vaikų, lydimi „vospitatel'io". Pakely su niekuo nebuvo galima kalbėtis. „Mokykloje" jokių lankytojų nebūdavo-tai buvo griežtai uždrausta. Laiškus buvo galima gauti ir rašyti, tačiau jie eidavo per administracijos kontrolę. Kai kas gaudavo iš laisvės ir maisto siuntinių. Tai buvo didelė parama prie čia gaunamo blogo valgio.

Patikimi vaikai buvo kas metai imami į mišką šiai „įstaigai" parūpinti malkų kurui. Čia ir aš buvau skaitomas patikimu. Kelis kartus teko mišką kirsti netoli Kuršių Marių. Nors čia žmonės buvo ir neturtingi, bet vistik mus sušelpdavo duona ir žuvim. Šioje vietoje kiekvieną kartą išbuvome po mėnesį laiko, tačiau paskutinį kartą į čia atvyko rusų kariuomenė ir nuo to laiko ton vieton mus maikų kirsti nevėždavo. Netoli miško buvo gana didelis žvejų kaimelis, apie 60 šeimų didumo. Gyventojai visi lietuviai, greičiausia atvežti iš Didž. Lietuvos, nes vokiškai nemokėjo. Kokių nors kariškų įtvirtinimų apie šią vietovę nepastebėjau. Sekančiais metais mišką kirsti mus nuvežė prie Kretingos. Kartą ten miške enkavedistai turėjo kautynes su partizanais. Po to matė pamiškėje keturių nukautų lietuvių partizanų lavonus, lietuviškose kariškose uniformose. Lavonai buvo labai sužaloti vienam jaunuoliui ir merginai buvo peiliu perpiauti viduriai ir žarnos išvirtusios į lauką. Po šio įvykio partizanai kur tai prie Rietavo užėmė bažnytkaimį ir visus milicininkus ir komunistus pakorė. Ir pačioje Klaipėdoje, per vieną mitingą kokioje tai salėje, lietuvis partizanas nušovė vieną komunistą. Partizanas pabėgo. Komunistas tapo iškilmingai palaidotas. Tai tikras įvykis, nes apie tai 1951 m. pavasarį rašė ir Klaipėdos rusų laikraštis, kurį „mokykloje" pats skaičiau.

Pačiam Klaipėdos mieste man teko daug kartų lankytis. Mieste apie 60 proc. gyventojų rusai — kitį lietuviai. Vokiečių yra tik apie 5 proc., Miestas per karą labai sugriautas ir niekas neatstatoma — gal tik kalėjimai. Gatvės labai nešvarios. Visur gatvėse pilna rusų kolonistų, kurie čia elgetauja ir vagia. Jie blogai atrodo-rūbai ir avalynė vieni škarmalai. Mieste kursuoja keli autobusai, tačiau jie yra labai seni, dažnai griūva, o didesniam vėjui esant barška atplyšę skardos gabalai.

Klaipėdoje sovietų jūrininkų nedaug NKVD ir pasienio policijos pilna.

Kartą, man aikštėje žaidžiant sviedinį, atėjo „načialnik" ir liepė skubiai priduoti visus daiktus raštinėje, ir pasiruošti kelionėn. Buvau persigandęs, nes maniau, kad Rusijon nori išvežti, tačiau rusas tai pastebėjęs, mane ramino, sakydamas, kad vykstu Vokietijon. Ir tikrai (tai pirmas kartas kada rusas nemelavo), po ilgų formalumų ir laukimo, 1951. V.8 išvykau tėvynėn.

Taip baigė pasakoti vokietukas lietuviškų kailinių istoriją, atnešusią jam tiek daug vargo, nevilties ir ašarų...

UKINE NETVARKA

Žmogus laisvajame pasaulyje nelaužo sau galvos, kur kokią prekę gauti. Nueina jis į krautuves, kurios kimšte prikimštos įvairiausių prekių, pasirenka kas reikia ir nusiperka. O jei nenori ar nagali iš karto visų pinigų sumokėti, gali gauti lengvomis sąlygomis išsimokėtinai. Prekėm gauti nereikia nei iš namų išeiti, jas pristato į namus pagal užsakymus. Vakarų pasaulyje prekės pirkėjų ieško, o ne pirkėjas prekių. Normaliame, tvarkingame ūkyje taip pat ir turi būti.

Kol Lietuva buvo laisva, neprikiausoma, ir Lietuvoje prekių netrūko. Visi žinome, kaip tada buvo. O sovietiniais okupacijos metais nuo 1944 metų ligi dabar kaip yra? Vis dėlto įdomus faktas, kad per devynis metus bolševikinės valdžios Lietuvoje, ir karui seniai jau pasibaigus, tarybinis ūkis Lietuvoje vystosi taip pat nenormaliai, kaip visas Sovietų Sąjungos ūkis per ištisus 35 metus.

Kaip labai sovietinė valdžia nemoka ūkio tvarkyti, matosi iš pačios tarybinės spaudos prisipažinimų. Štai „Tiesos" 128-tame numeryje skaitome, kad „pažeidė gamybos planus odos ir avalynės pramonės įmonės... Pirmajame ketvirtyje ir balandžio mėnesyje „Inkaro" kombinatas liko skolingas vartotojams 55.000 porų pavasario vasaros asortimento avalynės, kuri turi didelę vartotojų paklausą. Vietoje to buvo pagaminta neužplanuotos 42.3 tūkstančio porų porų guminės avalynės, kuri šiuo metu negali būti realizuojama. Dėl žemos produkcijos kokybės ir asortimentinių užduočių neįvykdymo kombinatas turi didelius nuostolius... Ne maži nuostoliai pasidarė ir dėl broko. Dar juokingiau esą „Elnio" kombinate, kur „vis dar tebegaminami uždari rudeninės avalynės fasonai, kurie dabar neturi reikiamos paklausos". Iš tikrųjų keistas tai kraštas, kur pavasariui ir vasarai atėjus tebegaminama rudens ir žiemos avalynė. Arba vėl: „Elnio" kombinatas vaikams ir paaugliams nepagaminęs nė vienos poros batų, o turėjo būti pagaminta tūkstančiai porų. Bet už tai kombinatas pagamino tokios spalvos batų, kurios niekas nenori pirkti. Spalva iš viso esan ti nevienoda. Prisipažįstama ir prie visos eilės kitų trūkumų.

Jau ko ko, o batų Lietuvoje galėtų ir netrūkti. Yra juk fabrikų, yra dirbtuvių ir žaliavos. Ir vistiek gyventojai turi sunkumų apsirūpinti apavu. Bolševikinė netvarka matosi čia kiekviename žingsnyje. Tuo tarpu kai Lietuvos bolševikėliai giriasi savo nebūtais laimėjimais, ta pati tarybinė „Tiesa" 128-tame numeryje atvirai prisipažįsta: „Į prekybos tinklą dar patenka tokia avalynė, kurios padai atsiklijuoja, paviršius išbraižytas, nevienodo atspalvio ir pan.". Ir visa tai pagal bolševikinį planą ir grafiką.

Ir kai akivaizdoje tos tarybinės gamybos su atsiklijuojančiais padais išbraižytais paviršiais ir nevienoda spalva girdi Vilniaus radijo pranešimas (iš liepos 20 d.) apie tai, kad Vilniaus odos fabrikų laboratorijos darbuotojai, gamindami tuos modelius, viršija savo normos ir įsipareigojimus — taip ir negali suprasti, kas čia kaltas — modeliai, žaliava ar darbo organizacija. Bet greičiausiai čia bus labai pasitarnavusi pirmaeilė tarybinė prekyba, kuri Lietuvoje gaminamą avalynę išveža į Maskoliją, kad ten burliokai savo vyžas galėtų pakeisti lietuviškais batais. Be reikalo tik „Tiesa" rūstauja, kad vasarą gaminami žiemos asortimentai, nes kol avalynė pasieks „brolišką respublikas" ten bus jau ir sniegelis iškritęs, nes gi ir tarybinis transportas ne geriau veikia kaip „Tiesos" plakami „Inkaro" ir „Elnio" kombinatai.

IS LIETUVOS MISKU PABEGO I VOKIETIJA

Anicetas Niaura darbu kuria tėvynę. Trys metai Gelsenkirchen'e.

Tokia antrašte ir paraštėmis „Gelsenkirchener Morgenpost" liepos 26 d. straipsniu vaizduoja lietuvio likimą. Čia straipsnį vietomis trumpindami, atpasakojame:

„Jau ilgoką laiką Niaurų šeimos lankytojai turi lipti į ketvirtą augštą. Seniaus jiems buvo patogiau lankytis, nes Anicetas su žmona gyveno drėgname rūsyje. Bet jam tie gausūs laiptai į viršų mielesni, kaip keli laiptai žemyn. Malonus lietuvis, nepasiruoštu pabėgimu iš Utenos praradęs egzistenciją, pamažu ją darbu atkuria.

GERAS ŪKININKAS

Anicetas gimė 1916 m. mažame Lietuvos kaimelyje, kur jo tėvai turėjo savo ūkį. Niekas nedrumstė pirmuosius dvidešimt jo gyvenimo metų. Rūpinosi sava žeme, ją purendamas ir gerindamas. Tankaus miško juosta, senais laikais vokiečių riterių sargyba, saugojo jo žemę nuo pasaulio neramumų. Anicetas lankė pradžios ir augštesnę mokyklą, o dviejų metų žemės ūkio mokykla padarė iš jo gerą ūkininką. Gal jis niekuomet nebūtų palikęs Lietuvos, jeigu 1940 m. įvykiai nebūtų išmušę jo iš gyvenimo vagos.

TĖVAI SUIMTI

Tuo tarpu Lietuva laisvu-nelaisvu noru tapo SSSR narys ir net tokioje mažoje vietovėje, kaip Utena, komisaras turėjo daugiau galios, kaip jos gyventojai. Kai birželio 17-to rytą Anicetas išėjo iš namų, jis net nenujautė, kad daugiau nebematys saviškių. Jie visi buvo suimti ir, kai grįžtantį Anicetą kaimynai apie tai įspėjo, jo artimieji jau buvo pakeliui į Sibirą. Tik viena šeima iš daugybės kitų.

Nuo šio momento Aniceto nebesimatė nei gatvėse, nei kelyje. Keturiolika dienų jį priglaudė gana saugus miškas, o paskui jis pasitraukė į vakarus.

KARO PABAIGĄ IŠGYVENO HAMBURGE

Anicetas pasakoja, kad jo tautiečiai Vokietijai buvo draugiškai nusiteikę, o į savo rytų kaimyną žiūrėjo su baime. „Kai vokiečių daliniai įžygiavo, tai visi bėgo į gatvę ir nešė kareiviams gerti ir valgyti. Kai rusai atėjo, kaimai buvo lyg išmirę"

Karui pasibaigus su savo tautiečiais atsidūrė DP stovykloje. Laimingai pateko anglų tarnybon, saugoti Hamburgo aerodromą. Paskui šoferavo ir bevažinėdamas pažino

(nukelta į psl. 6)

NEIVYKDE SAVO PLANU

Vilniaus radijas liepos 17 d. perdavė pranešimą apie Sovietų Sąjungos valstybinio plano 1953 metų pirmojo pusmečio įvykdymą. Kaip ir visada, apyskaita paduota propagandinė, žyminti kiek kurioje srityje viršyta nuošimčiais. Žinant sovietinę praktiką, tų nuošimčių tikrumu galima pagrįstai abejoti. Pagal jų pačių duomenis, krinta į akis stambios pramonės gamybos didėjimas, tuo tarpu tos ūkio šakos, kurios skirtos gyventojų reikalų tenkinimui, nepasižymi dideliais nuošimčiais. Šį kartą Sovietai savo plano vykdymo pranešime jau ir patys pripažįsta, kad „ne visose pramonės šakose įvykdytos plane numatytos užduotys atskiroms produkcijos rūšims ga minti. Antai metalurgijos pramonės ministerija neįvykdė juodųjų metalų, valsuotų medžiagų kai kurių rūšių gamybos užduoties, anglies pramonės ministerija valsavimui skirtos atskirų markių gamybos užduoties, naftos pramonės ministerija naftos produktų kai kurių rūšių gamybos plano, elektrinių ir elektros pramonės ministerija elektros įrengimų kai kurių plano, mašinų gamybos ministerija kalvystės, frezavimo, cheminių įrengimų atskirų rūšių ir kai kurių žemės ūkio mašinų gamybos plano, transporto mašinų ir šunkiųjų mašinų gamybos ministerija kai kurių katilų, turbinų ir valsavimo įrengimo gamybos plano, statybinių medžiagų pramonės ministerija kai kurių medžiagų stogams dengti ir kanalizacijos vamzdžių gamybos plano, o miško ir popieriaus gamybos ministerija neįvykdė padarinės miško medžiagos išvežimo ir pjautos miško medžiagos bei pabėgių gamybos plano". Žemės ūkio srityje pripažįstama, kad „nepilnutinai įvykdytos linų ir bulvių sėjos planinės užduotys". Taip pat ir „visuomeninių gyvulių ir paukščių skaičiaus auginimo tempai atsilieka nuo užduočių".

ūkiams esant visai geram stovy, visada bus sunku. Tai ką bekalbėti apie besikuriančius ūkius, kada jiems reikės ir trobesius statytis ir apskritai kurtis iš pradžios. Be valstybės pagalbos ūkininkas bus nepajėgus betką įsigyti. Reikia manyti, kad po būsimo III-jo karo, po kurio bolševizmas išnyks kaip dūmas, ir vėl bus steigiamos tarptautinio masto organizacijos a la UNRRA, kurios pagelbės atsistoti bolševizmo nualintiems kraštams ant savų kojų. Mūms čia kaip tik ir reikia sugestionuoti, kokiomis formomis toji pagalba turėtų pasireikšti. Pirmon eilėn turėtų būti kaip tik pasirūpinta žemės ūkio mašinomis. Tik reikia mums patiems apsiskaičiuoti, kiek ir ko reikės. O tai mes galime padaryti ir dabar. Turim prileisti, kad ten tėra minimumas traukiamosios jėgos, ir toji pati bus niekam verta. Turim prileisti, kad nėra jokių padorių mašinų ir kad mums reikia viską taisytis nuo pradžios. Parsigabenus tokias mašinas (traktorius su visais įrengimais ir visa kita), noroms nenoroms teks jomis naudotis kolektyviai. Noroms nenoroms teks kurti kaime kooperatyvą, kuris tvarkys visą mašinų reikalą ir kuris bus atsakingas už pačias mašinas. Tai ir bus pradžia tų visų mašinų stočių. Ir tai yra galima tik gyvenant suglaustuose kaimuose.

Kad mūsų kaimas prieš karą per mažai buvo mechanizuotas, dviejų nuomonių būti negali. Kad jis turi keleriopai daugiau naudotis mašinomis, norint išlaikyti konkurenciją su kitais kraštais — o toji konkurencija bus — reikia viską daryti, kad mūsų ir būtų mašinomis aprūpintas kad jis būtų pastatytas tuo atžvilgiu lygion padėtin su viso civilizuoto pasaulio ūkiu. Benzino ar kito skysto kuro brangumas ar pigumas priklauso nuo pačios valstybės varomos muitų politikos. Reikia manyti, kad būsimoj Lietuvoj skystasis kuras nebus priskaitomas prie liuksusinių prekių, ir muitas, jei jis iš viso bus, jau bus labai mažas.

Tik kupetoj gyvenant, galima galvoti apie gyvesnį *kultūrinį kaimo gyvenimą*. Čia turi palankią dirvą įvairios organizacijos. Čia yra įmanoma rengti periodinės paskaitos. Netgi ir keliaujantis teatras ir kinas gali atsilankyti, nes kiekviename tokiame kaime yra didesnė ar mažesnė salė. Yra jau galima galvoti apie skaityklas, bibliotekas. Yra galimybė galvoti apie įvairius vakarinius kursus. Tai yra apie visa tai, ko visiškai negalima įgyvendinti vienkiemių sistemoj.

Ir dar vienas yra stiprus motyvas už suglaustą kaimą. Visi žinome, ką reiškia *„suvalkietis"*. Jam trūksta socialumo. Jis iš vis Lietuvos tipų yra kraštutiniausias individualistas. Tiesa, jis yra praktiškas, geriau suprantąs savo interesą, ūkiškai jis yra pažangesnis, bet apskritai gyvenime sunkesnis.

Be visos eilės kitų priežasčių, šiam būdui susidaryti pagelbėjo ir vienkiemių sistema. Vaikai auga izoliuoti. Jau nuo pat mažens jie pripranta prie labai siauro žmonių ratelio. Kito vienkiemio vaikai jam yra kitas pasaulis. Jis su jais nežaidžia, nedraugauja, nes nesueina. Jau nimas irgi turi retų progų susieiti, pasilinksminti. ‚Unaraunas" tėvas neleidžia bendrauti su kitais. O pats ūkininkas yra kaip koks karaliukas. Jis yra suverenas savo vienkiemy. Jo valia, jo galia. Vienkiemis darosi jo gyvenimo centras, ir viskas, kas yra už jo ribų, jam yra svetima, nejdomu. Bendravimas su kaimynais yra suvestas ligi minimumo. Jo reikalai jam yra viskas. Kaimyno rūpesčiai jam mažiausiai svarbūs.

O kas būtų, jeigu ši vienkiemių sistema laikytųsi kelis šimtmečius visoj Lietuvoj? Koks susidarytų lietuvio charakteris? Ar liktų dar dainos, pasakos, bendras gyvenimas? Ar lietuvių tauta neišsigimtų į kažkokių individualistų ir nesukalbamų žmonių tipą? Kas pasidarytų iš linksmo aukštaičio, iš nerūpestingo dzūko? Ekonomiškai gal kraštas ir būtų pakenčiamoj būklėj. Bet negi viena duona žmogus gyvas! Tautos charakterio žaloti negalima, ir jį aukoti ekonomiškai nebūtų racijos.

Tad dabar ir yra proga pagalvoti ir nusistatyti. Turime praktikos, ir tai turtingos; turime, keliaudami per įvairius kraštus, progos matyti įvairių sistemų, tad ir galime rinktis patį geriausiąjį būdą. O tai ir verčia galvoti apie didesnius sodybų susibūrimus prie vienos vietovės. Sklypas, kuriame tilptų pati sodyba, sodas, daržas, turi būti vienas čia pat prie bendros gatvės, bet pati dirbamoji žemė galėtų būti ir toliau. Kai mai neturėtų būti dideli, nes kuo didesnis kaimas, tuo toliau nusitęstų laukai nuo sodybų, ir vėl kilttų didelio ir nepatogumo ir nepasitenkinimo.

Toks suglaustas kaimas galėtų apimti nuo 500 ligi 1000 ha. Jame galėtų gyventi 50 ūkinikų šeimų. Plius mokytojai, amatininkai, krautuvininkas ir kt. Tad iš viso susidarytų ligi 60 šeimų. Skaitant šeimai 5-8 žmones, susidarytų 400-500 asmenų kaimas.

Kaip tą viską pravesti, tai jau atskira tema. Bet tik tenka pabrėžti, kad mūsų žemės ūkis jau yra sujaukt as ir jį reikės pagrindinai tvarkyti. Todėl vienoks ar kitoks jo patvarkymas yra galimas. Svarbu, kaip bus norima tą mūsų pagrindinį reikalą sutvarkyti. Tai bus vienintelė proga(!) padaryti taip, kaip patys žmonės norės. Laisvė turės būti respektuojama ir čia. Ir nieks negalės uždrausti žmogui gyventi ir vienkiemio gyvenimu. Bet valstybinė politika turi būti viena. Jei būtų nusistatyta už suglaustą kaimą, jis gali daryti visą eilę lengvatų tokiam kaimui įsikurti. Kaimas ir ateity negalės būti paliktas tik Dievo valiai, kaip kad jis buvo paliekamas praeity, kada visas valdžių dėmesys buvo nukreiptas miestų reikalams. Miestas ir taip jau yra privilegijuotoj padėty pats savaime. O kaimas, ypač tokioj tautoj kaip mūsų, turi būti ne posūnio vietoj. Valstybė turės ateiti kaimui į pagalbą su visu savo aparatu, savo lėšomis ir institucijomis. Juk tiek daug tam kaimui susitvarkyti reikės!

Mes turime žiūrėti kiek ir pirmyn Niekad neturime užmiršti, kaip gyvena ūkininkas aukštos civilizacijos šalyse ir kokiais patogumais jisai naudojasi. Jais turės naudotis ir lietuvis ūkininkas. Ir savo pirmutiniais pasitvarkymais neturime sudaryti tokių sąlygų, kurių paskui ir norėdami negalėsime pakeisti. Jeigu mes šitos reformos — sukūrimo suglaustos kaimo, arba, kaip dzūkai vadina, sodžiaus, — tuojaus po karo neįsivesime, išsiskirstysime vėl vienkiemiais, tai būtų galima drąsiai tvirtinti, kad mes tų vienkiemių niekad ir neišsižadėsime. Pradėsime vienkiemiuose statyti geresnius trobesius. Juk, tur būt, vieną sykį Lietuva bus sumūrinta. Taigi įsitaisius mūrinius trobėsius, juos pajudinti nebus jokios galimybės. Toki procesai kaip išbarstymas, o tuo labiau subūrimas į vieną vietą yra galimi tik labai retomis progomis. Dabar šita proga bus, ir jai mes turėtume pasirengti. Turime svarstyti šį reikalą iš visų pusių. Šioji reforma liečia ne tik agronomą. Ją turėtų svarstyti ir ne vien ekonomistai, kooperatininkai, bet ir visi kiti: mokytojai, kunigai, inžinieriai, sociologai ir visi tie, visi kuriems rūpi ne tik kaimo problemos, bet ir visos tautos didieji klausimai, ir pats tautos charakteris, ir jojo ugdymas pačia geriausia prasme.

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

E. J. HARRISONO SUKAKTIS

Šio mėnesio 22 d. sueina 80 metų amžiaus lietuvių ir Lietuvos geram bičiuliui ir DBLS-gos garbės nariui p. E. J. Harrisonui.

Centro Valdyba, sukaktuvininkui pagerbti, ruošia akademiją — vakarienę šeštadienį, rugpiūčio 29 d. Norintieji parengime dalyvauti, prašomi kreiptis į DBLS Centro Valdybą, arba į L. N. administratorių, telf. PAR 9699.

DBLS Centro Valdyba.

DBLS CV POSĖDIS

Rugpiūčio 17 d. įvykusiame CV posėdyje nutarta suruošti p. Harriso no 80 m. amžiaus sukakties proga akademiją — minėjimą, š.m. rugpiūčio 29 d., 7 val., Lietuvių Namuose.

DBLS metinį suvažiavimą nutarta šaukti š.m. spalio mėn. 24 - 25 d.

Posėdyje dalyvavo: pirm. M. Bajorinas, vicepirm. kun. A. Kazlauskas, vicepirm. J. Senkus, ižd. K. Baublys ir sekretorius S. Nenortas (C. V. kandidatas vietoj pasitraukusio Br. Daunoro).

IŠVYKO INŽ. ŠALKAUSKAS SU ŠEIMA

Rugpjūčio 13 d. vieną dieną paviešėjęs Lietuvių Namuose, Kanadon išvyko PLB Krašto Valdybos iždininkas inž. Šalkauskas su ponia, sūnumi Kęstučiu ir dukra Nijole. Inž. Šalkauskas ir visa jo šeima Anglijos lietuvių gyvenime buvo vieni pavyzdingiausi visuomeninėje veikloje. Išvykusiems p.p. Šalkauskams nuoširdžiai linkime sekmės naujame krašte.

SVEČIAS IŠ AMERIKOS

Šią savaitę Londone viešėjo clevelandietis Tamošius Čiurlionis — Curlainis, išvykęs iš Lietuvos (Merkinės vals.) 1908 metais.

— Nutariau aplankyti Europą ir tuos didesnius miestus, kuriuose esu buvęs Didžiojo Karo metu, kaip savanoris, tarnaudamas Amerikos kariuomenėje. Atminčiai noriu nusifilmuoti žymesnes Europos miestų vietas, aplankyti savo artimą giminaitį mechaniką — inžinierių Milinkevičių, gyvenantį Prancūzijoje. Tik gaila, kad toje Prancūzijoje dabar toks nepalankus turistams laikas. Ten jau buvau nuvykęs ir vos spėjau išsprukti nuo „įšalimo". Dabar bijau ten ir kojas įkelti.

— O kaip jums patiko Anglija?

— Gražus kraštas ir gera tvarka. Čia už skanius pietus moku 1 dol. ir 40 centų, o Prancūzijoje už prastesnius nulupo 4 dolerius. Anglija man labai patinka...

Mr. Čiurlionis iš Londono išvyko į Olandiją, Vokietiją, Šveicariją, Italiją, kur atostogausiąs apie tris mėnesius. Spalio mėn. žada grįžti Queen Elizabeth laivu Amerikon.

SVETYS, SUKEITĘS LIETPALTĮ

Lietuvis, viešėjęs Lietuvių Namuose rugpjūčio mėn. 9 - 11 d., kambr. Nr. 4, sukeitė lietpaltį su kitu svečiu gyvenusiu tame pat kambaryje. Maloniai prašome jaunąjį svetį atvykti į Lietuvių namus ir pasikeisti lietpalčiu.

Lietuvių Namų administratorius

BRADFORDAS

Rugpjūčio 12 d. į Bradfordą atvyko atostogų Albinas Valkavičius, kuris šiuo metu atlieka dviejų metų karinę tarnybą amerikiečių kariuomenėje Vokietijoje. A. Valkavičius, kilme dzūkas, iš Lietuvos pasitraukė 1944 m. vasarą, ką tik baigęs Merkinės gimnaziją. Į JAV emigravo 1949 metais. Ten jis greitai įsijungė į lietuvių visuomeninę ir kultūrinę veiklą, aktyviai dalyvaudamas įvairiose Bostono organizacijose. Į JAV kariuomenę buvo pašauktas 1952 m. po apmokymo pasiųstas į Vokietiją, kur eina vertėjo pareigas.

Bradforde A. Valkavičius sustojo pas savo buv. mokytoją Lietuvoje kap. J. Kuzmickį. Sekmadienį jis dalyvavo lietuvių pamaldose ir džiaugėsi susitikęs su dideliu skaičiumi lietuvių. Ypač susidomėjo juo jaunimas — vyrai, teiraudamiesi apie galimybes patekti į amerikiečių kariuomenę.

Pietų metu, dalyvaujant kieliems vietos lietuviams, serž. A. Valkavičius dėkojo už nuoširdų priėmimą ir, atsimindamas savo sunkias gyvenimo sąlygas Lietuvoje, pasižadėjo kiekvieną mėnesį aukoti Vasario 16 d. Gimnazijai po 8 dol. iš savo algos.

Linkime mūsų tautiečiui sėkmės atsakingose pareigose ir skaidrios lietuviškos nuotaikos bei valios.

NOTTINGHAMAS

PAVYKĘS SĄSKRYDIS

Į surengtą Nottinghamo Apygardos Valdybos sąskrydį atsilankė svečių iš tolimiausių apylinkių. Salė, talpinanti 400 žmonių, buvo gerokai ankštoka. Sąskrydį sveikino DBLS narys J. Senkus. Nottinghamo oktetas, vadovaujamas Maldučio, akordeonistui Venckui akompanuojant išpildė koncertinę dalį. Didelį pasisekimą turėjo p. Galbuogienės suruošta loterija.

Susirinkusieji sąskrydžiu buvo patenkinti. Atenančiais metais sąskrydžiui teks imti salę, kurioje tilptų 800 lietuvių.

LEEDS

ATOSTOGAUJA

Leeds pas svetingus p. Daugvilus atostogauja mūsų solistė p. J. Liustikaitė. Ligi šiol ji dirbo Cardiffo ligoninėje ir jautėsi vieniša svetimųjų tarpe. Jeigu sąlygos leis, atrodo, ji persikels gyventi į Leeds, kur tęs toliau savo studijas ir, be abejo, įsijungs į lietuvių kultūrinę veiklą.

TĖVAS BRUŽIKAS ŠAUKIASI PAGALBOS

Nuoširdžiai dėkoju Anglijos lietuviams, jau aukojusiems per savo kunigus Montevideo lietuvių bažnyčios statybai. Viso pasaulio lietuvių aukų dėka, statybos darbai jau pradėdami. Savo ir tūkstančių Urugvajaus lietuvių vardu šaukiuosi Jūsų pagalbos: broliškai padėkite mums pastatyti lietuvišką bažnyčią ir įsikurti pirmąją grynai lietuvišką parapiją visoje Pietų Amerikoje! Ji įgalins mus išlikti lietuviais, ištikimais mūsų tėvų ir bočių tikėjimui. Mes skaitėme laikraščiuose apie Jūsų aukas lietuvybės ir Bažnyčios reikalui. Būkite ir mums dosnūs. V. Dievas, kuris niekam neužsileidžia didžiadvasiškume, teatsilygina Jums!

Aukas prašau siųsti kun. K. A. Matulaičiui (21 The Oval, Hackney Rd., London, E.2) ar įteikti kitiems liet. kunigams.

T. J. Brūžikas S. J.

VOKIETIJA

Š.m. rugpiūčio mėn. 7 d. įvykusiame Valdybos posėdyje pirmininkas Pr. Zundė pranešė apie padarytus žygius vokiečių vyriausybės įstaigose gauti Vasario 16 Gimnazijos išlaikymui ir įkūrdinimui paramos iš vokiečių iždo. Tuo reikalu Krašto Valdyba yra padavusi atatinkamus pareiškimus, kurie dabar vokiečių svarstomi.

Sutartas pasimatymas su Laisvosios Europos Kultūros Skyriaus vedėju Mr. W. P. Abbey, iš kur norima taip pat gauti tam reikalui paramos.

* * *

Gimnazijos namų remontas numatytas pradėti artimiausiu laiku. Rangovų pasiūlymai jau plaukia. Virtuvei ir valgyklai numatyta laikinai pastatyti baraką, nes atskiro priestato įruošimas gali užtrukti ilgesnį laiką.

Bus dedama visos pastangos, kad Vasario 16 Gimnazija perkelti į naujus rūmus iki š.m. rugsėjo mėn. 1 d., nes tada prasideda Wuerttemberg - Baden'o krašte mokslas. Bet jei perkėlimas ir kiek ilgiau užtruktų, apsispręsta į Diepholcą vaikų vistiek nebekviesti ir kiekvienu atvėju po atostogų mokslą pradėti jau naujoje vietoje. Apie visą tų paruošiamųjų darbų eigą smulkiai referavo Gimnazijos direktorius ir Statybos Komisijos narys p. A. Giedraitis.

Vasario 16 Gimnazijos išlaidų sąmata trečiam šių metų ketvirčiui (liepos - rugsėjo mėn.) patvirtinta DM. 45.860, - sumoje. Tam pačiam laikotarpiui vargo mokyklų išlaikymo sąmata patvirtinta sumoje DM. 5.800, -

Galutinai sutvarkyti Lietuvių Bendruomenės Vokietijoje įregistravimo teisme formalumai ir už kelių dienų laukiama iš teismo tuo reikalu pranešimas.

* * *

Krašto Valdybos būstinę numatyta taip pat perkelti arčiau Gimnazijos. Deramos Valdybai patalpos Weinheime, kuris yra maždaug 5 km atstu nuo Huettenfeld'o, naujosios Gimnazijos vietos, Weinheime teks tikriausiai privačiai apsigyventi ir ddžiumai mokytojų.

Š.m. rugpiūčio mėn. 29 - 30 d.d. nutarta kviesti Vasario 16 Gimnazijos rūmuose PLB Vokietijos Krašto Tarybos suvažiavimą. Krašto Taryba Vokietijoje turi 12 tiesioginiu balsavimu bendruomenės išrinktų narių.

* * *

PLB Neustadt/Holstein Seniūnijos Metiniame Susirinkime liepos 26 d. išrinkti naujieji seniūnijos organai. Balsų dauguma seniūnijos valdybon išrinkti: pirmininku M. Ilgaudas, sekretorium M. Brumpreikšas, iždininku V. Gerulis. Revizorium išrinkta B. Kalvaitienė, o į Šalpos Komisiją išrinkti ponai Šreiberis ir Urbaitis.

* * *

PLB Neumuensterio Seniūnijos Visuotiname Susirinkime rugpiūčio 2 d., pirmininkaujant Adolfui Certoriui, sekretoriaujant Alfonsui Vaznoniui, išrinkta nauja seniūnijos valdyba: seniūnu išrinktas Balys Orla, jo pavaduotoju Adolfas Certorius.

* * *

Augsburgo Lietuvių Kolonijai Inž J. Augustaitis laikė paskaitą apie lietuvių klausimą JAV politinių partijų veikloje. Prelegentas išsamiai supažindino klausytojus su demokratų ir respublikonų partijų ekonominiais, vidaus ir užsienio politikos principais, pailiustruodamas juos praktiškos politinės veiklos pavyzdžiais. Apžvelgęs demokratų Roosevelto ir Trumano valdymo periodą, pavaizdavo respublikono Eisenhowerio laikotarpį, su jo didesniu palankumu pavergtoms Rytų Europos tautoms ir griežtesne laikysena bolševikų atžvilgiu.

Baigdamas paskaitą, prelegentas davė lietuvių nuoseklumo pavyzdžius, palaikant vieną ar kitą politinę srovę. Tokia partiniais sumetimais vedama laikysena yra priešinga lietuvių tautos interesams. Siūlė pirmon vieton statyti lietuvių tautos interesus ir būti vieningais.

P. L. Skautų Sąjungos Anglijos Rajonas Gimnazijos Namams suaukojo 12. 7. 10 svarų. Skautininkas K. Vaitkevičius, siųsdamas pinigus, tarp kitko rašo: ‚Tiesa, tai nedaug, bet ir jų kišenės mažos. Bet mažieji, aukodami, pasižadėjo ir ateityje šio reikalo nepamiršti ir visomis išgalėmis ir jėgomis remti..."

OLDENBURGO SRITIES STOVYKLŲ LANKYMAS

VLIK'o ir Vokietijos Krašto Tarybos narys, p. J. Glemža, rugpiūčio 5 6 d.d. aplankė tris Oldenburgo srities lietuvių stovyklas, padarydamas jose pranešimus politinėmis ir bendruomeninėmis temomis.

VAREL SENELIŲ PRIEGLAUDOJE

Iš 75 lietuvių įnamių susirinkime dalyvavo 45, daugiausia moterys. Seneliai gyvai domėjosi lietuvių visuomenės reikalais, ypač pabrėždami savo tėvynės pasiilgimą. Jie teiravosi apie Lietuvos bylą, trokšdami grįžti į tėvynę ir prašydami, kad jie nebūtų užmiršti, kai Lietuva bus išlaisvinta ir kai į ją bus galima grįžti. Apylinkės Valdybos pirmininkas yra p. Sarpalis.

Pranešėjas, atsakydamas į kai kuriuos paklausimus, pabrėžė, kad ir užjūrio lietuviai senelių nepamiršta. Australijos lietuvių rūbų siunta Varelio seneliams yra kelyje, o ir iš Kanados seneliams bus atsiųsta rūbų siunta.

WEHNEN LIETUVIŲ KOLONIJOJE

Susirinkimas buvo labai gausus. Jame dalyvavo 100 su viršum kolonijos gyventojų. Lietuvių bendruomenėje yra apie 350 žmonių.

Šios apylinkės lietuviai labai susidomėję tolimesnėmis emigracijos galimybėmis, o ypač Vasario 16 Gimnazijos reikalais, nes nemaža šeimų turi šioje gimnazijoje savo vaikus. Šeimos susirūpinę vaikų likimu, keliant gimnaziją į tolimesnę vietovę. Teiravosi apie tai, ar vaikai galės švenčių bei atostogų metu grįžti į savo šeimas, ar jie bus tinkamai prižiūrimi.

Vaikų priežiūros Vasario 16 Gimnazijos klausimai keliami visose stovyklose. Ta priežiūra nusiskundimų nėra, bet yra pageidavimai, kad mažesniojo amžiaus vaikučiai būtų labiau prižiūrimi, rūpinamasi jų skalbiniais, rūbais ir pan.

Kolonijoje veikia tiek Vargo Mokykla, vadovaujama mokytojos Atienės, tiek vaikų darželis. Wehneno kolonijoje veikia 8 lietuvių organizacijų skyriai, kurių pareigūnais yra net 40 kolonijos gyventojų. Tokiais pareigūnais, pav., yra Apyilnkės Valdybos, Revizijos ir Šalpos Komisijų nariai, Evangelikų Bažnyčios Tarybos, Moterų Draugijos, lietuvių Karitas, NCWC skyriaus ir kt. pareigūnai. Kolonijoje veikia kooperatyvas, dabar persitvarkęs visuomeninės naudos linkme.

Kolonijai vadovauja Apylinkės Valdybos pirmininkas, p. Barteška. Yra susirūpinimo dėl silpnos kultūrinės veiklos, nes tokioje didelėje kolonijoje nėra nei lietuviško choro. Į kultūrinius reikalus ateityje bus kreipiama daugiau dėmesio. Dirbančiųjų skaičius nedidelis ir jų didžioji dalis tik laikiniems darbams.

SANDPLATZ STOVYKLOJE

Šioji prie Oldenburgo esanti stovykla yra estų. Joje gyvena ir nedidelis lietuvių skaičius. Pusė 104 lietuvių bendruomenės narių gyvena privačiai. Susirinkime dalyvavo apie 40. Stovykloje veikia Matušauskaitės vedama Vargo mokykla. Beveik visi nariai yra bedarbiai.

Emigracijos klausimai šioje apylinkėje yra opūs, nes yra nemaža užkliuvusiųjų, dar turinčių vilties išemigruoti. Apylinkės lietuviai sugyvena gražiai. Nors yra daug turinčių Vokietijos pilietybę, bet dėl to nesusipratimų nesti. Apylinkei vadovauja Valdybos pirmininkas, p. Matušauskas.

* * *

UNESCO įstaigos pareigūnė, Socialinio Darbo Tarptautinės Konferencijos Vokietijos Tarybos sekretoriato atstovė, ponia Dr. G. Wulker, lankėsi liepos 24 d. Vokietijos Krašto Valdybos Hannoverio būstinėje, rinkdama informacijų savo įstaigai apie benamių užsieniečių būklę Vokietijoje, ypatingai atsižvelgdama į užsieniečių įsijungimo į vokiečių ūkį sunkumus.

* * *

Prof. J. Kaminskas iš USA nuvyko į Kanadą vasaros atostogų.

* * *

Eltos redaktorius A. Pauliukonis išvyko 1 mėn. atostogų, jį pavaduoja žurnalistas H. Jakužaitis.

ATSIMINIMAI IŠ STOVYKLOS

Nebevalgė vyras kėkso, —
jį stovyklon deportavo:
valgo čia duonelę sausą
ir pirštus aplaižo savo...

Skautų ir jaunimo stovykla praėjo. Liko tiktai atsiminimai. Nubluko lytingos dienos, bulvių skutimas atrodo vienas malonumas, o linksma, jaunatviška nuotaika, kurios anos dienos nesigailėjo, dar ir šiandien dalyvių lūpas šypsena išskleidžia.

TAUKUOTAS PUODAS

Vakarais visų dėmesio centre buvo bendras laužas. Mergaitės, persirengusios gyvate, konkuravo berniukus, vedančius „moksliškus" pasikalbėjimus apie juoką „iš širdies", apie kiniečių nosimis pasitrynimą, apie aviacijos istoriją su pirmuoju... Pilotu.

Paskui atsistodavo basakojis, vėjo sušukuotais plaukais dr. Valteris, „Taukuoto Puodo" redaktorius. Visų akys susmigdavo į rimtumu nudažytą jo veidą, į lakiais žodžiais paspalvintas lūpas. Jaunieji bendradarbiai — maži berniukai ir mergaitės, paaugliai ir visų laipsnių stebėtojai — įtempę ausis klausydavo, ar jo patiekta žinutė neatsidūrė „krepšyje"

Uždaras buvo stovyklautojų gyvenimas ir tiktai jų pažįstamas. Tačiau darosi įdomu ir skaitytojams, kokia vėjai pūtė vikrų bendradarbių ir kruopštaus redaktoriaus popieriuose. Įsivaizduokime vos bepradedantį ūsus krapštytį skautą ir išdykusią paraudusių lūpų seserį, beklausančius šitokio pranešimo:

„Vienas brolis susijaudinęs pranešė, kad jis pastebėjo labai keistą reiškinį. Esą sėses, pamačiusios, kad vyrai skutasi barzdas, sugrįžusios į savo palapines ėmė skustis... lūpas. Antropologijos ekspertai šį reiškinį nuodugniai ištyrė ir nerado čia nieko ypatingo: juk moterys visada mėgsta bezdžionauti..."

Tuo metu aštuonerių metų „moteris" pastato akutes ir sušunka: „Puodas meluoja!"

Arba vėl sensacija:

„Taukuoto Puodo" korespondentas, praeidamas pro mergaičių stovyklą, gavo progos pasigerėti įdomiu sesių žaidimu. Jos kasė molį, kurį jos vadino smėliu, pylė jį į arbatines lėkštutes ir nešė prie savo palapinių. Darbas vyko labai sparčiai, nes po dviejų su puse valandos kiekviena buvo prisinešusi po puskibirį molio!..."

Ir žinia iš egzaminų fronto:

„Vadeiva klausia vilkiuką: „Na, jei kam įkris į akį krislas ar muselė įleks, kaip tu išimsi?" — „Aš paimsiu pagaliuką ir iškrapštysiu..."

Toks buvo tas „Taukuotas Puodas". Jis buvo savas, kaip ir tie dideli, suodini puodai stovyklos virtuvėje.

STOVYKLOS „DIDIEJI"

Patenkinti buvo jaunieji, nes paskutinėmis dienomis saulė moėiutė visų sudrėkusius kraitelius išdžiovino. Tačiau džiugūs atrodė ir stovyklos „didieji" — viršininkai, redaktoriai ir virėjai, kai bendras gyvenimas stovykloje radosi vis darnesnis.

Baigiantis stovyklai, prie laužo, pasišviečiat elektrine lempele, buvo paskelbtos tokios kai kurių „didžiųjų" charakteristikos:

Dr. Valteris —

Rimtas buvo šitas vyras:
žmones gydė, straipsnius rašė;
čia prie „Puodo" jį pristatė,
ir maži vaikai sutašė.

J. Bružinskas, viršininkas —
Geras buvo brolis Juozas —
jis mamos namuose klausė;
čia diktatorium iškilo,
čia visiems jis raitė ausį.

Virėjas, br. Zinkevičius —
Namuose ramus jis buvo,
žmona cup of tee jam virė;
čia virtuvėje prisirišo,
ir plaukai visi išbiro.

V. Fidleris —
Mokslus Univerke sėmė,
į mažus nebežiūrėjo;
čia pats mažas pasidarė,
trumpas kelnes užsidėjo...

Išvada —
Baigiant, reikia pasakyti —
čia visi daug ko išmoko:
grįš namo suaugę vyrai,
nebeliks nė vieno špoko.

Stovyklautojai su dvasios vadovu Kun. J. Kuzmickiu

Atsirado ir naujų dainų su senomis melodijomis. Dainavo jas sugalvotojai (kartais žemais kaip lokių tonais), o refreną traukdavo visa stovykla. Tik ši daina buvo kažkur pamesta:

Ant kalno rūksta, —
skautai dūksta;
pelės cypia, lokiai šaukia,
varnos kvarksi, vilkai staugia,
katės: miau-miau-miau!...

REPORTERIŲ ANTPLŪDIS

Pagaliau gražių juokų ir kalbų sukėlė anglų spaudos reporteriai, kurie ketvirtadienį nuo pat ryto pradėjo plūsti mūsų stovyklon. Susirado jie mūsų nuošalią buveinę, sužinojo artimiausio telefono numerį ir pradėjo atakuoti „Lithuanian minister".

Pradžioje kai kas net negalėjo suprasti, ką tai reiškia. Vienas net pastebėjo, kad, tur būt, mūsų mielasis Ministeris iš Londono atvyko. Tik vėliau paaiškėjo, kad tuo „ministeriu" buvo stovyklos kapelionas, „dingęs" iš Bradfordo po paslaptingo lenkų kapeliono dingimo.

Pasikalbėjimai buvo maždaug tokio turinio:

— Jūs esate lietuvių kapelionas, dingęs iš Bradfordo?

— Taip, esu kapelionas, bet nedingęs, tik atostogų atvažiavęs.

— Bet jūs trečiadienį nelaikėte mišių Bradforde?

— Ne; tą dieną laikiau mišias po tuo štai medžiu.

— Jūs pažinote lenkų kapelioną?

— Taip, pažinau.

— Kaip manote, kur jis dabar yra?

— Jo čia tikrai nėra, vadinasi — yra kitur.

Tačiau toks pasikalbėjimas galėjo neįtikinti Bradfordo „Telegraph & Argus" skaitytojų, dėl to redakcija telefonu patikrino kapeliono balsą, o fotografai iš visų pusių nufotografavo. Kai pradėjo rodytis „prapuolusio" kapeliono ir skautų nuotraukos su iškilmingais raportažais „Der by Eyening Telegraph", „Telegraph & Argus" ir kituose laikraščiuose, valandėlei ir mūsų „Taukuotas Puodas" nustojo savo populiarumo.

* * *

Trumpai kalbant, įdomu buvo mūsų stovykloje. Gaila, kad sesės iš Vokietijos nespėjo į ją atvykti. Gal ir apie jas vokiečių spauda sensacijų būtų paskelbusi.

Dabar sugrįžo senosios monotoniškos dienos su senomis pareigomis ir darbais. Tačiau tikra, kad malonūs prisiminimai glamonėja ne tik mažų vilkiukų ir pelyčių širdeles (atsiprašau, smegenis!), bet ir „senų" daktarų bei politikų dūšias.

J. Gailius

RETA PROGA

Londono Vaidila po ilgesnės pertraukos pasirodys su

NAUJA PREMIERA.

Bus vaidinama F. Neveravičiaus 6 paveikslų pjesė

„PRIESAI"

Vaidinimas įvyks parapijos salėje, 345a, Viktoria Park Rd., London, E. 9, š. m. rugpiūčio 29. d. (šeštadienį) 6.30 val. vak. ir rugpiūčio 30 d. (sekmadienį) 6 val. vak.

PO VAIDINIMO ŠOKIAI

Biletus galima įsigyti iš anksto pas P. Mašalaitį, 17a Chambord st., Bethnal Green, E. 2, ir Liūdžių krautuvėje.

Galioja ir anksčiau parduoti biletai.

Nepraleiskite progos pamatyti šį puikų veikalą.

J. VARCIUS

Baisusis Birželis Vengrijoje

1951 m. gegužės m. 21 ankstyvą rytą, vos pirmiesiems aušros spinduliams pasirodžius skaidriame Vengrijos danguje, virtinės rudos spalvos sunkvežimių pasirodė Budapešto gatvėse, kurie vienas po kito sustodavo prie gyvenamųjų namų durų, tartum skalbyklų mašinos rinktų gyventojų paliktus baltinius. Bet šie nerinko nešvarių baltinių; jų vieton krovė žmones. Kai kiekvienas iš jų perpildytas žmonėmis skubėjo į geležinkelių stotį, Budapešto buvusiose ištaigingose gatvėse pasklisdavo nevilties ir pagalbos šauksmai.

Tarp gegužės m. 21 d. ir birželio m. 18 d. iš įvairių Vengrijos miestų buvo ištremta prievartos darbams apie 70.000 žmonių. Jų daugumą sudarė laisvų profesijų žmonės: pirkliai, pramonininkai, mokytojai, advokatai, žurnalistai ir pan. Jų vienintėlis nusikaltimas buvo tas, kad jie priklausė viduriniąjai klasei, kurią Kremlius laiko pavojingiausiu „liaudies priešu". Dėl šios priežasties šios klasės žmonės buvo išsiųsti į dvarus ir kaimus, kurie persekiojami ir prižiūrimi vietinių komunistų buvo priversti dirbti kasdien dešimts valandų sunkiausius darbus, gaunant mažą maisto kiekį, neviršijantį 1000 kalorijų

Vykstant trėmimams, Olandų pasiuntinys kreipėsi į Vengrų užsienių reikalų ministeriją, pasiūlydamas prieglaudą Olandijoje tūkstančiams tremtinių. Tačiau jis čia buvo išjuoktas ir jam parodytos durys. Vakarų valstybių griežti protestai laikinai sulėtino trėmimų eigą, bet nepanaikino. Paskutiniu laiku deportacijos buvo vykdomos žiemos metu, dėl ko daugiau pasitaikydavo mirties atsitikimų ir kitokių nelaimių.

Deportacijos Sovietų Sąjungoje ir jos satelitinėse valstybėse yra viena iš pagrindinių komunistų valdžios valdymo priemonių. Baisieji birželiai nuolat kartojasi visose Sovietų imperijos dalyse.

Pirmąjį baisųjį birželį patyrė Pabaltijo kraštai 1941 metais, bolševikams okupavus Lietuvą, Latviją ir Estiją, kurio planą paruošė dabartinis Sovietų S-gos tironas Malenkovas. Staiga kilus karui tarp raudonojo tirono, šis šėtoniškas planas nebuvo pilnai įvykdytas. Bolševikams grįžus į Pabaltijį šio baisiojo birželio planas buvo įvykdytas 1946 metais su pasibaisėtinu azijatišku žiaurumu, kai šimtai tūkstančių gyventojų buvo ištremti į tolimas Sibiro vergų stovyklas Šių deportacijų specialistai enkavėdistai buvo pasiųsti į satelitines valstybes vykdyti Kremliaus suplanuotus baisiuosius birželius.

1948 m. klasių išnaikinimo geležinis volas persirito per visus Bulgarijos miestus ir kaimus. Iš 450.000 Sofijos gyventojų apie 100.000 buvo ištremta. 1949 m. Rumunijoje apie milijonas žmonių buvo deportuota. 1950 m. Lenkijoje buvo ištremta apie 800.000 žmonių.

Skaičiuojama, kad daugiau kaip 2.500.000 vidurinės klasės žmonių Sovietų S-gos satelitinėse valstybėse komunistų valdžios buvo ištremti ir šimtai tūkstančių nekaltų aukų pateko į koncentracijos stovyklas. Po šio karo, pagal patikimus slaptosios žvalgybos davinius, apie 1.600.000 žmonių žuvo dėl deportacijų, vykdytų nepaprastu čekistišku žiaurumu.

Kaip buvo vykdomos deportacijos Vengrijoje, vakariečiai sužinojo iš nelaimingų aukų slaptais keliais gautų laiškų.

Vykdant deportacijas, tremiamąjam asmeniui komunistų milicininkas įteikdavo oficialų pranešimą, kurį vengrai pavadino „lėtosios mirties" sprendimu. Pranešimai buvo trijų spalvų: mėlynos, baltos ir raudonos.

Gavusieji mėlynos spalvos lapelį buvo tremiami tuojau, neleidžiant pasiruošti. Milicininkas atidaręs duris įsakydavo tuojau susipakuoti ir pasiimti tik 20 svarų pakietą. Šios nelaimingos aukos sunkvežimiais buvo suvežtos į geležinkelio stotis ir kaip gyvuliai pakrauti į gyvulinius vagonus. Manoma, kad mėlynuosius pranešimus gavo 10 proc. tremiamųjų. Kas atsitiko su šiais žmonėmis niekas ir dabar nežino, nes iš šių nelaimingųjų nepasiekė laisvėnė vienas laiškas. Aišku, kad dalis jų buvo komunistų nužudyti, gi kiti pateko į koncentracijos stovyklas Vengrijoje ir Sibire.

Labai mažai tremtinių gavo baltos spalvos lapelius, pav., Budapešte tik apie 500. Jiems buvo leista pasiimti 800 svarų svorio bagažas ir viena savaitė sutvarkyti savo reikalus.

Visi likusieji tremiamieji gavo raudonos spalvos pranešimus. Jiems buvo leista pasiruošti 24 valandos ir pasiimti 80 svarų svorio bagažo.

Apie 20 proc. iš Budapešto tremtinių buvo žydai: smulkūs prekybininkai, siuvėjai ir kitų laisvų profesijų asmenys. Daugelis iš jų buvę vokiečių Auschwitz'o ir Mauthausen'o koncentracijos stovyklų kankiniai. Dažnai atsitikdavo, kad net tie patys milicininkai, kurie pildė Himmler'io įsakymus, dabar vykdė komunistų nurodymus. Kai kurie deportuojami žydai vėl prisisiuvo ant nugaros geltoną Dovydo žvaigždę, kurią naciai buvo įpareigoję žydus nešioti kaip paniekos ženklą. Komunistų užklausti dėl ko jie nešioja šį ženklą, jie atsakydavę. „Mes einame tuo pačiu keliu kaip ir anksčiau, todėl ir nešiojame tą patį ženklą".

Kai Budapešte paaiškėjo, kad komunistų valdžia tremia ne propagandos apšauktuosius šnipus ir kenkėjus, bet eilinius piliečius, neturinčius nieko bendra su politika, gyventojų tarpe kilo panika. Kai kurie iš anksto susipakavę laukdavo milicininko su pranešimu arba palikę namus slėpėsi viešbučiuose. Bet viešbučių valdytojai buvo įpareigoti duoti milicijai pranešimus apie apsigyvenusius žmones tris kart per dieną. Kiti baimės apimti žmonės kreipėsi į advokatus patarimo, bet čia rasdavo tik išbalusį ir nusiminusį teisės patarėją, kuris savo klijentui beviltiškai parodydavo savo deportacijos pranešimą. Iš Budapešto buvo ištremta apie 800 advokatų. Valstybinių įstaigų tarnautojai, manydami, kad gautas pranešimas yra gautas per klaidą, kreipėsi į savo viršininkus, kurie pažadėjo panaikinti deportacijų įsakymus. Tačiau, kiek yra žinoma, tik vienas prašymas buvo pusiau patenkintas. Chirurgas dr. Tibor Verebely, kuris operavo žymų komunistą, sužinojęs, kad jo žmona ir senutė motina yra tremiamos, griežtai atsisakė baigti operaciją. Tuo tarpu Budapešte buvo didelis trūkumas gydytojų. Tik komunistų įstaigoms užtikrinus, kad trėmimas bus atšauktas, chirurgas laimingai baigė operaciją. Tačiau komunistai ir čia žodžio neišlaikė ir gydytojo žmoną ištrėmė po operacijos, gi jo motiną paliko.

Deportacijų metu Budapešto gyventojus apėmė didžiausia baimė ir panika. Kiekvienas gyventojas buvo įsitikinęs, kad neišvengiamai gaus trėmimo pranešimą ir negalėdamas pasiimti savo turimų daiktų, stengėsi juos parduoti už grynus pinigus. Žmonės gatvėse pusvelčiui pardavinėjo gražiausius baldus, brangius paveikslus, vertingas senoviškas knygas, drabužius, sidabrinius indus ir t. t. Skaičiuojama, kad deportuojami ir panikos pagauti gyventojai parsiūlė pardavimui už 20.000.000 vertės daiktų, kuriuos bevelik veltui išgrobstė komunistai ir spekuliantai. Pavyzdžiui, valgomojo kambario labai vertingų baldų komplektas buvo parduodamas už 35 šilingus, gi naujas vyriškas kostiumas už 7 šilingus. Komunistų valdomos bendrovės „Vultures Limited" sunkvežimiai specialiai važinėjo gatvėmis ir per garsiakalbius šaukė: „Gal būt, jūs būsite tuojau deportuoti, nedelskite, parduokite viską ką turite".

Deportacijų metu nebuvo atsižvelgta į ligonius ir nepajėgius. Kai kurie buvo paimti iš ligoninių nuo operacijų stalų ir su neštuvais nugabenti į sunkvežimius. Apie trečdalį tremiamųjų sudarė žmonės virš 70 metų amžiaus. Kai kurių žymi pracitis, moksliniai nuopelnai neturėjo jokios reikšmės. Žymūs profesoriai, talentingi menininkai, sulaukę gilios senatvės, buvo deportuoti į tolimus provincijos užkampius ir buvo priversti dirbti sunkiausius žemės ūkio darbus.

Vyrai buvo atskirti nuo žmonų, gi tėvai nuo vaikų. Šimtai kūdikių buvo prievarta išplėšti iš motinų rankų ir atiduoti auklėjimui į komunistų prieglaudas. Daugelis tėvų stengėsi įvairiomis priemonėmis vaikų odoje padaryti ženkius, kad pasikeitus gyvenimo aplinkybėms galėtų juos vėliau atpažinti.

Kai kurie tremtiniai, negalėdami pergyventi šios teroro bangos, nusižudė. Skaičiuojama, kad vien tik Budapešte per aštuonias savaites įvyko apie 1000 savižudysčių ir valdžia griežtai uždraudė laikraščiams skelbti šiuos tragiškus įvykius. Vaistinėms buvo uždrausta parduoti vaistus, turinčius bent kiek nuodų. Dujos buvo išjungtos iš tų namų, iš kurių buvo deportuojami gyventojai. Daugelis išvežamųjų šoko per langus ir ant šaligatvio mirė baisiuose skausmuose. Motina, iššokus per langą, paliko raštelį paaiškindama, kad ji šoka mirčiai per tą patį langą per kurį šokdamas žuvo jos sūnus, gelbėdamasis nuo geštapininkų.

Tremtiniai buvo sukimšti į gyvulinius ir prekinius vagonus taip anksčiau, kad galėjo tik stovėti. Nuolat stumdomi, trokšdami dėl vandens ir oro trukumo, neščios moterys čia pat gimdė be jokios medicinos pagalbos, o senesnieji mirė kelyje visų apleisti. Deportaciniai traukiniai judėjo pamažu, ilgai stovėdami šaluti niuose keliuose. Šie traukiniai 100 mylių nuvažiuodavo tik per 20 valandų. Kai kurie vagonai su tremtiniais buvo palikti stovėti stotyse po kelias dienas ir naktis.

Atvežti į paskirtą vietą tremtiniai buvo perduoti vietiniams komunistų valdžios organams. Jie paskirdavo šiems nelaimingiesiems darbą ir gyvenamą vietą. Jie turėjo dirbti sunkiausius žemės ūkio darbus. Jų gyvenimo sąlygos buvo sunkesnės už gyvulių: trys šeimos, 12 asmenų, turėjo gyventi mažame 6x6 jardų dydžio be šviesos ir šilimos kambaryje ir gulėti ant plikos žemės (kambariai buvo dažniausiai be grindų). Daugelis ištremtųjų gyveno kluonuose (jaujose) arba nenaudojamuose sandėliuose. Dažnai galima buvo rasti kluonus, kuriuose iki 100 žmonių gyveno ir miegojo ant nešvarių šiaudų. Aišku, tokiose sąlygose prasidėjo įvairios ligos. Šie nelaimingieji turėjo kasdien pėsčiomis eiti apie 2-5 mylias dirbti į kolchozus, kurie jiems mokėjo už 1 darbo valandą apie 2-3 penus. Jie netu rėjo darbo drabužių, o atsivežtieji tuojau susinešiojo. Daugelis jau pirmoje kelionėje į darbą prarado batus ir turėjo dirbti basas, kruvinomis kojomis, nes pakaitalo neturėjo. „Daugumas tremtinių", rašė kartą savo laiške vienas vietos gydytojas, „yra seni žmonės ir mūsų širdys pasrūva krajuose, matant juos dirbant laukuose. Kai jie dirba, jie šį tą valgo; kai jau negali dirbti, jie gyvena tik malda".

Vietiniai valdžios organai tremtiniams nedavė jokio maisto. Jie turėjo patys tuo pasirūpinti. Tuo tarpu maisto produktų kainos buvo labai aukštos: bekono 1 svaras — 10š. 6d., kavos 1 sv. — 3. 10 s. dėžutė mėsos—19/3. Aišku, iš savo 2-3 penų valandinio uždarbio šių produktų negalėjo įsigyti nė vienas tremtinys. Juos kiek galėjo rėmė maisto siuntinėliais giminės ir buvę kaimynai. Kaimiečiai, apkrauti milžiniškomis duoklėmis valdžiai, kurios ne retais atvejais atimdavo ir paskutinį duonos kąsnį, irgi labai sunkiai vertėsi. Tačiau nežiūrint šių sunkumų, jie daugiausia gelbėjo šiems nelaimingiesiems, slaptai šelpdami ir kiaušiniais, ir duonos kepalėliais, ir pieno puodeliais.

Viename kaime ūkininkai suorganizavo net naktinį maitinimo patrulį, kuris eidavo nuo vieno tremtinio prie kito

Toks baisus paniekinimas ir teroras yra sukėlęs ūkininkų širdyse baisią neapykantą prieš komunistus. „Neapykanta yra tokia didelė, kad nė vienas vietinis komunistas neliks gyvas per būsimas skerdynes", rašoma viename laiške iš Vengrijos, kuris laimingai pasiekė Vakarus, „Ateitis laikui nei kunigas, nei kitas kuris įtakingesnis žmogus nepasiliks savo vietoj, bet keletai dienų pasitriaukia į nuošalę, kad išvengtų įsikišimo į šias kerštos skerdynes".

Ši Vengrijos baisiojo birželio istorija ypač įsidėmėtina vakariečiams. Pagrindinė deportacijų priežastis yra ta, kad šių tremtinių išauklėjimas, religija ir socialinė padėtis sulaikė juos būti lojaliais rėmėjais komunistinio rėžimo. Tačiau nė vienas iš jų aktyviai nesipriešino valdžiai, nes priešingu atveju jie būtų tuojau patekę į kalėjimus. Jų nusikaltimas yra paprastas: kaip vidurinės klasės šeimos nariai turi savisto viją pasaulėžiūrą, priešingą komunizmo doktrinai. Tai jau yra pakankamas pagrindas komunistiniam rėžimui kiekviename krašte už geležinės uždangos pasmerkti tokius žmones mirčiai, išvežant juos į priverčiamojo darbo stovyklas arba tiesiog paleidžiant šuvį į pakaušį.

FUTBOLAS

Britanijoj prasideda naujas futbolo sezonas. Futbolas neabejotinai yra populiariausia sporto šaka ne tik Britanijoj, bet ir visam pasaulyje. Daugiau žmonių žaidžia ar stebi futbolą, negu kokį kitą komandinį žaidimą. Milijonai domisi futbolu, kaip praturtėjimo šaltiniu, nes juo remiasi viena plačiausiai naudojamų lažybų rūšis — rezultatų spėjimas. Praėjusiais metais britai sudėjo į „poolius" virš 60 milijonų svarų. Vyriausybė iš jų gavo daugiau nei 13 mil. mokesčiais, o paštas už ženklus ir parlaidas uždirbo 3 milijonus. Ne vienas ir mūsų tautietis per ateinančius 9 mėnesius praleis vakarus spėliodamas, ką rašyti „X, 2, 1" ir, kramtydamas plunksnos galą svajos ir svarstys, ką daryti su tais 75.000 svarų, kurie anksčiau ar vėliau įkris į kišenių.

Futbolo mėgėjai yra plačiai žinomi savo entuziazmu. Dažnai žiūrovų entuziazmui nuraminti reikia policijos pajėgų. Karštuose Pietų Amerikos kraštuose futbolo aikštės yra aptvertos augštomis tvoromis, o vėsinantieji gėrimai pardavinėjami tik popieriniuose induose, mat, stikliniai buteliai būtų per daug patogūs skaldyti teisėjo, nepatinkančio žaidėjo, ar kitos ekipos rėmėjo pakaušius. 1950 buvo baigtas statyti naujai Rio de Janeiro futbolo stadijonas. Jame žiūrovai yra atskirti nuo žaidėjų 9 pėdų platumo grioviu, o žaidėjai ir teisėjai palieka aikštę po žeminiu tuneliu.

Kai 1950 m. pasaulio futbolo varžybų finale Uragvajus įspyrė Brazilijai golą, tuoj pat širdies smūgiu nutrenkti mirė du žiūrovai brazilai, o prie radio namie mirė 3 uragvajiečiai.

Mūsų šaltojoj Anglijoj prieš kelis metus minios futbolo entuziastų, besistengdamos įsigyti rungtynių biletus susigrūdime išlaužė plieno užtvarą, suaižė į šipulius menkesnę, medinę tvorą, 34 žmones sutrypė negyvai ir virš 400 sužeidė. Rungtynės, taičiau, įvyko nustatytu laiku.

Nenuostabu, kad toks žmonių domėjimasis profesionalų klubams duoda gražių pajamų. Augštos klasės žaidėjas klubui kainuoja 30.000 svarų. Kartą Manchesterio United klubas gavo pasiūlymą 53.000 svarų už savo žvaigždę Aston'ą ir.. nepardavė. Geras žaidėjas Anglijoje „uždirba" 12 svarų per savaitę ir dar gauna įvairių priedų už laimėtas rungtynes, už įmuštus įvarčius irt.t. Gi Pietų Amerikoj „žvaigždės" gauna dar daugiau, net iki 400 svarų per mėnesį.

Futbolo teisėjų darbas Pietų Amerikoje yra dar geriau apmokamas. Anglai teisėjai, kurie nuvyksta Brazilijon, uždirba iki 4000 svarų per m. ir gauna priedais išlaikymą, sveikatos draudimą ir, jei reikia, padorias laidotuves. Labai dažnai teisėjai po rungtynių namo važiuoja šarvuotame policijos automobilyje.

Paskutinėse futbolo pasaulinėse pirmenybėse Anglija ir Brazilija buvo laikomos favoritėmis. Kai Anglija netikėtai pralošė prieš silpnoką Amerikos ekipą, brazilų džiaugsmas buvo didelis. Vienas amerikonas diplomatas pareiškė, kad Amerikos laimėjimas daugiau padaręs santykių tarp Amerikos ir Brazilijos pagerinimui, negu visos diplomatinės misijos.

Tačau brazilų džiaugsmas buvo neilgas, — finalinėse rungtynėse jie pralošė Uragvajui.

Sekančią dieną visa Brazilija gedėjo ir vėliavos buvo iškeltos pusiau stiebo.

A. P.

(atkelta iš psl. 4)

Vokietiją. Vedęs, išsikėlė į Ruhro kraštą ir įsikūrė drėgname rūsyje. Bet Anicetas su žmona nenusiminė. Jie kietai taupė ir pamažu patogiau įsikūrė.

LAIŠKAI GRĮŽTA

Kaip jam čia patinka? „Žinot, aiškina Anicetas, šiandieną čia, kur uždirbu kasdienę duoną, yra mano namai". Nėra ko stebėtis po tokių išgyvenimų Jau trejus metus dirba vienoje izoliatorių firmoje ir gražiai sugyvena su darbo draugais. Gal šio Lietuvos pabėgėlio, kuriuo nepasirūpino IRO, vaikai taps mūsų miesto pilnateisiais piliečiais, o tėvynė liks uždara. Iš buvusios tėvynės net visi laiškai grįžta.

Šitas vokiečių laikraščio papasakojimas yra labai būdingas tiek vokiečių pažiūrai į lietuvius, tiek jų galvosenai apie ateitį.

IŠ ATOSTOGŲ GRĮŽUS... PASIRINKITE KNYGAS:

TĖVYNĖS SARGAS, Kultūros, Visuomenės, Politikos ir Socialinių mokslų žurnalas. W. S. Reymont KAIMIEČIAI I Tomas 21/4, II Tomas 21/4, III Tomas 24/10. Giovani Papini LAIŠKAI ŽMONĖMS 14/-. S. Kolupaila NEMUNAS 17/6. Arkiv. J. Matulaitis ŽRASAI 13/- 15/-. Francois Mauriac GYVAČIŲ LIZDAS 17/6. J. Grušas PABUČIAVIMAS 10/6. L. Dovydėnas PER KLAUSUČIŲ ŪLYTĖLĘ 15/-. J. Daumantas PARTIZANAI UŽ GELEŽINĖS UŽDANGOS 17/6. Salik Vogulov RAUDONASIS SIAUBAS 7/6.

Įvairūs žodynai ir lietuviškos plokštelės. Rašyti: *Dainorą Daunoraitė*, 49, Thornton Ave. London, W. 4.

LIETUVIAI SACHMATU FESTIVALYJE

Liepos 25 — rugpiūčio 8 d. Cheltenhame įvyko didžiulis šachmatų Festivalis. Tai pirmas toks skaitlingas šachmatininkų sąskrydis Anglijoje sutraukęs 15 - kos tautybių 204 šachmatininkus. Iš šachmatų garsenybių primintina dalyvavę meisteriai: J. H. Donner (Olandija), C. Kottnauer (Čekoslovakija), D. Andric (Juoguslavija), W. Heidenfeld (P. Afrika), R. Persitz (Izraelis), L. W. Barden (Anglija) ir kit. Lietuvius čia atstovavo P. Mončiūnas (Bradford) ir Stp. Ramanauskas Halifax).

Festivalyje be pagrindinio „Open" turnyro, kuriame žaidė minėti meisteriai, P. Monciunskas ir kiti pajėgiausi šachmatininkai dar buvo eilė turnyrų skirtų atskiroms šachmatininkų klasėms, tai: „premier", „major", pirmajai ir jauniams.

Turnyrai buvo pravedami šveicarų sistema arba žaidžiant kiekvienas su kiekvienu. „Open" turnyre pirmąją vietą ir didžiausią dovaną (100) svarų laimėjo J. H. Donner, antrą - C. Kottnauer ir trečią - D. Andriac.

Šiame turnyre P. Mončiunskas iš galimų 12 taškų surinko 6 ir su kitais 8 žaidėjais pasidalino 15 - 22 vietas. P. Mončiunskas būdamas lietuvių „A" klasės žaidėjas turnyre pasirodė gana gražiai. Ypač paminėtina jo stiprus laikymasis prieš anglų meisterį L. W. Barden, kur pastarajam labai reikėjo pasispausti, kad laimėjus.

Antrasis mūsų žaidėjas Stp. Ramanauskas žaidė pirmoje klasėje ir iš galimų 9 taškų surinko 5 pasidalindamas šios klasės 3 - 6 vietas.

Džiugu, kad mūsų šachmatininkai jau nepasitenkina vien tik vietinio pobūdžio turnyrais, bet išeina ir į platesnį šachmatininkų pasaulį. Dalyvaudami šiame tarptautinio pobūdžio turnyre, neabejotina, kad turėjo daug naudos įsigydami daugiau žinių, patyrimo. Tuo pačiu tik jų dėka ir mūsų trispalvė dvi savaites plevėsavo Cheltenhamo miesto salėje.

J. B.

SKELBIMAI

Mielą DBLS Edinburgh ir Lothian apyl. skyriaus narį p. JUOZĄ BARTININKĄ ir p-lę ELENĄ MC GILL, sukūrusius šeimos židinį, širdingiausiai sveikiname ir linkime gražios ir laimingos ateities.

DBLS Edinburgh ir Lothian apyl. skyr. valdyba ir nariai

Mielus prietelius p. JUOZĄ BARTININKĄ ir Miss ELENĄ MC GILL, sukūrus lietuvišką šeimą, daug laimės ir saulėtų dienų jiems linki

J. Kernavickas

Išnuomuojamas mebliuotas kambarys su bendra virtuve ir vonia. 58, Newfield Rd., Coventry - Radford. Teirautis nuo 18 val.

Prašo atsiliepti JULIŲ KLYPĄ, gyv. S. W. A. E. C. Hostel, the Hallans, Sharley Green, Surrey, kilusį nuo Kupiškio. Žinantieji jo adresą arba jis pats prašomas parašyti: J. Urbonas, N. S. H. C. Yaxley Hostel, Pelerborough, Northants.

Pasiturintis lietuvis vyras, 50 m. amžiaus, jieško gyvenimo draugės. Gali būti mergina, našlė, gyvanašlė ar persiskyrusi. Atsakysiu tik į rimtus laiškus. Rašyti „Br. Lietuvio" redakcijai — Petrui.

26 metų amžiaus lietuvis rimtais tikslais norėtų susirašyti su Anglijoje ar kituose Europos kraštuose gyvenančiomis lietuvaitėmis. Rašyti: Mr. T. D., Camp — 43, Longlac P. & P. Co. Longlac, Ont., Canada.

Prašo atsiliepti p. Valį NARBUTA, gyv. Anglijoje iki 1949 m., o vėliau išvykusį Vokietijon. Jis pats, arba žiną jo adresą, prašomi rašyti: P. Remeza, Hazelckrove, House, Sparkford, Yeovil. Som.

Prašau atsiliepti; Povilą Daniulį (anksčiau gyvenusį Morriston'e Near Swansea.) šiuo adresu: P. Gabrilavičius. 9, Heathfield., Swansea. Glam

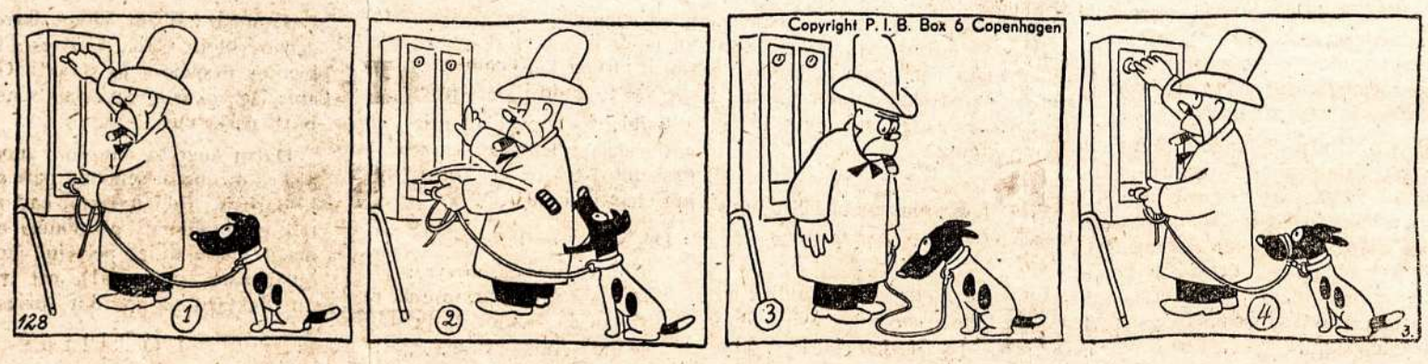

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.